

ဒေါက်တာအောင်မြင်စိုး

မြန်မာစာရေးရာ အဖြာဖြာ - ၂

မြန်မာစာနှင့် ပတ်သက်သည့်
 ဝေါဟာရဆိုင်ရာများ၊
 အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆိုင်ရာများ၊
 စာအရေးအသားဆိုင်ရာများ၊
 ကျောင်းသင်မြန်မာစာသင်ကြားရေးမှသည်...
 နိုင်ငံခြားဘာသာစကားအဖြစ် သင်ကြားရေးအထိ
 သင်ကြားရေးဆိုင်ရာများ၊
 လေ့လာမှတ်သားစရာ တွေးဆဆင်ခြင်စရာ
 အဖြာဖြာကို
 ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။

- စာရေးသူ

မြန်မာစာရေးရာ အဖြာဖြာ - ၂

ဒေါက်တာအောင်မြင်စိုး

ဒေါက်တာအောင်မြင်စိုး

**ဖြန့်ဖြူးရေးရာ
အဖြူဖြူ - ၂**

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း
ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး
မြန်မာစာရေးရာအဖြာဖြာအမှတ်-၂

ပုံနှိပ်ခြင်း
ပထမအကြိမ်
၂၀၂၅၊ ဇန်နဝါရီလ

တန်ဖိုး - ၁၀၀၀၀/-

အုပ်ရေ - ၁၀၀၀

ထုတ်ဝေသူ
ဒေါ်ခင်ဆွေဦး(၀၃၂၁၀)၊ ပညာရပ်ဝန်းစာပေ
အမှတ် ၁၇/၃လွှာ-ဘီ၊ ရတနာလမ်း၊ (၃)ရပ်ကွက်၊ ကမာရွတ်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

မျက်နှာဖုံးနှင့် အတွင်းပုံနှိပ်
ဦးမျိုးမင်းစိုး(၀၁၄၈၁)၊ ရတနာညွန့်ပုံနှိပ်တိုက်
အမှတ်(၂၆ A)၊ ၅၅ လမ်း၊ (၂)ရပ်ကွက်၊ ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

မျက်နှာဖုံး ဒီဇိုင်း
ထွန်းဖော်လင်း

ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး
မြန်မာစာရေးရာအဖြာဖြာအမှတ်-၂/အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ
ပညာရပ်ဝန်းစာပေ(ပ)ကြိမ်၊ ၂၀၂၅။
၂၈၈-စာ၊ ၁၃ . ၅ X ၂၁ စင်တီ။
(၁) မြန်မာစာရေးရာအဖြာဖြာအမှတ်-၂

မာတိကာ

၁။ စကားပုံနဲ့ ဆိုရိုးစကား ဘာကွာခြားပါသလဲ	၁
၂။ ‘ကျ’ နဲ့ ‘ကြ’ ကို မမှားစေလို	၁၅
၃။ လူငယ်များအတွက် ဆောင်းပါးအလွယ်ရေးနည်း	၂၄
၄။ သီတင်းကျွတ်မှာ မင်္ဂလာ	၃၉
၅။ ချစ်သူ ရှာပုံတော်	၅၁
၆။ ဘာသာစကားအဘိဓာန်နှင့်အက္ခရာဖလှယ်စနစ်များ	၆၀
၇။ ရင်းမြစ်စကားလုံးများရဲ့ ရင်းမြစ်	၈၁
၈။ မြန်မာစာအရေးအသား စာအမျိုးအစားများနှင့် ဟန်နှစ်မျိုး	၉၅
၉။ မူလတန်းမြန်မာစာသင်ကြားရေး (၁)	၁၁၆
၁၀။ မူလတန်းမြန်မာစာသင်ကြားရေး (၂)	၁၂၈
၁၁။ မူလတန်းမြန်မာစာသင်ကြားရေး (၃)	၁၄၅
၁၂။ မူလတန်းမြန်မာစာသင်ကြားရေး (၄)	၁၆၃
၁၃။ မူလတန်းမြန်မာစာသင်ကြားရေး (၅)	၁၈၃
၁၄။ အလယ်တန်း မြန်မာစာသင်ကြားရေး	၂၀၁
၁၅။ တက္ကသိုလ်ပထမနှစ်ပင်ရင်းမြန်မာစာသင်ကြားရေး	၂၁၈

၁၆။ မြန်မာဘာသာစကားကို နိုင်ငံခြားဘာသာ စကား ၂၃၅
အဖြစ်သင်ကြားခြင်း မိတ်ဆက်(၁)

၁၇။ မြန်မာဘာသာစကားကို နိုင်ငံခြားဘာသာ စကား ၂၄၈
အဖြစ်သင်ကြားခြင်း မိတ်ဆက်(၂)

၁၈။ မြန်မာဘာသာစကားကို နိုင်ငံခြားဘာသာ စကား ၂၆၉
အဖြစ်သင်ကြားခြင်း မိတ်ဆက်(၃)

စကားပုံနဲ့ ဆိုရိုးစကား ဘာကွာခြားပါသလဲ

“စကားပုံနဲ့ဆိုရိုးစကား ဘာကွာခြားပါသလဲ” ဒီမေးခွန်းရဲ့ အဖြေကို အများသိပြီး ဖြစ်မယ်ထင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သိသလိုလို မသိသလိုလိုနဲ့ ဆေးဆေးချာချာ မသိသေးသူတွေလဲ ရှိနိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုပြောရတာကတော့ တစ်နေ့က အွန်လိုင်းမက်ဆင်ဂျာကနေ “စကားပုံနဲ့ဆိုရိုးစကားဘာကွာခြားပါသလဲ” လို့ အမေးရှိလာတဲ့ အတွက် ဖြစ်ပါတယ်။ မေးတဲ့သူ ဘယ်သူမှန်းမသိလို့မေးကြည့်တဲ့ အခါ မြန်မာပြည် မြောက်ဖျား ဒေသတစ်ခုက ကလေးတွေကို မြန်မာစာသင်ပေးနေတဲ့ ဆရာမတစ်ယောက်ဖြစ်တယ်လို့ ပြောပြ ပါတယ်။ ဒီလို ဝေးလံခေါင်သီတဲ့ ဒေသက ဆရာ ဆရာမတွေ အတွက် သင်ကြားရေးအခက်အခဲတွေ ဘယ်လောက်ရှိမယ်ဆိုတာ စာနာနားလည်မိပါတယ်။ ရောက်ရာဒေသက မြန်မာစာနဲ့ပတ်သက် တာကို တလေးတစား မေးလာတဲ့အတွက် ဂရုတစိုက် ဖြေပေးဖို့ စဉ်းစားလိုက်ပါတယ်။ လောလောဆယ်တော့ “စကားပုံဆိုတာ မှတ်သားစရာ၊ သင်ခန်းစာယူစရာတစ်ခုခုကို ဖြစ်ရပ်တစ်ခုခု၊ အခိုင်းအနှိုင်းတစ်ခုခုနဲ့ပုံခိုင်းပြောဆိုတဲ့စကား။ ဆိုရိုးစကားဆိုတာ ကတော့ မိရိုးဖလာထုံးထမ်းစဉ်လာအရ ဆိုစမှတ်ပြုတဲ့ မှတ်သား စရာ၊ သင်ခန်းစာယူစရာစကား” လို့ မှတ်ထားဖို့နဲ့ အချိန်ရတဲ့ အခါ အကျယ်ရှင်းပြတဲ့စာရေးပေးပါမယ်လို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် အခုဆောင်းပါးကို ရေးလိုက်ပါတယ်။

တကယ်တော့ စကားပုံနဲ့ ဆိုရိုးစကားကို အစောပိုင်း ကာလမှာ သိပ်ခွဲခွဲခြားခြားပြောလေ့ မရှိပါဘူး။ စကားပုံအောက်

mgyoe.com

မှာပဲ ဆိုရိုးစကားတွေကို ထည့်သွင်း ဖော်ပြတာ များပါတယ်။
 နောက်ပိုင်းမှာတော့ မြန်မာစာအဖွဲ့က စကားပုံနဲ့ဆိုရိုးစကားကို
 ခွဲခြားသတ်မှတ်ပြီး အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပါတယ်။ စကားပုံကို မြန်မာ
 အဘိဓာန်မှာ “လူအများ ဆင်ခြင် မှတ်သားဖွယ်ဖြစ်အောင် စံပြု
 ပုံခိုင်းပြောဆိုလေ့ရှိသော ထိရောက်ကျစ်လျစ်ပြေပြစ်သည့်စကား”
 (စာ ၈၇)လို့ဖွင့်ဆိုပြီး ဆိုရိုးစကားကို “အစဉ်အလာပြောဆိုခဲ့ကြ
 သော မှတ်သားဖွယ်ရာစကား” (စာ ၁၁၆)လို့ ဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။
 မြန်မာစကားပုံတွေကို စုစည်းပြီး ဆိုလိုရင်းတွေ၊ အကိုးအကား
 စာသားတွေနဲ့ ဖော်ပြထားတဲ့ “မြန်မာစကားပုံ” စာအုပ်ကို ၁၉၉၀
 ပြည့်နှစ် နိုဝင်ဘာလမှာ မြန်မာစာအဖွဲ့က ပထမအကြိမ်အဖြစ်
 စတင်ထုတ်ဝေခဲ့ပါတယ်။ “မြန်မာဆိုရိုးစကား” စာအုပ်ကိုတော့
 ၁၉၉၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလမှာ ပထမအကြိမ်အဖြစ် စတင်
 ထုတ်ဝေခဲ့ပါတယ်။ ဒီစာအုပ်တွေကို နောက်ပိုင်းမှာ အကြိမ်ကြိမ်
 တည်းဖြတ် ထုတ်ဝေခဲ့ပါတယ်။

“စကားပုံ”နဲ့ “ဆိုရိုးစကား” ကွဲပြားပုံနဲ့ ပတ်သက်ပြီး
 “မြန်မာစကားပုံ” စာအုပ်ရဲ့ နိဒါန်းမှာ ရှင်းလင်းဖော်ပြထားတာ
 တွေ့ရပါတယ်။ စကားပုံဆိုတာ “ဆင်ခြင်မှတ်သားဖွယ်ဖြစ်ခြင်း၊
 ပုံခိုင်းနှိုင်းသည့်သဘောတင်စားသည့်သဘော ထင်ရှားစေခြင်း၊
 ဖွဲ့စည်းပုံကျစ်လျစ်ပြေပြစ်ခြင်း၊ အသုံးတွင်ခြင်း” ဆိုတဲ့ အချက်
 တွေနဲ့ ကိုက်ညီရမယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ဖွဲ့စည်းပုံ ကျစ်လျစ် ပြေပြစ်
 ပြီး ဆင်ခြင်မှတ်သားဖွယ်ဖြစ်လို့ အသုံးတွင်ကျယ်နေပေမဲ့ ပုံခိုင်း
 တဲ့ သဘော၊ တင်စားတဲ့သဘောမပါဘဲ ဆိုလိုရင်းကို ထိထိမိမိ
 ဖော်ပြရုံသာဖြစ်မယ်ဆိုရင် စကားပုံလို့မသတ်မှတ်ဘဲ ဆိုရိုးစကား

လို့ သတ်မှတ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ တချို့ ဆိုရိုး စကားတွေမှာလဲ ပုံခိုင်းနှိုင်းတာတွေ ပါဝင်နေတာကြောင့် ပုံခိုင်းမှု သာမက ဆိုလိုရင်းပါ ပါဝင်နေရင် စကားပုံလိုမယူဘဲ ဆိုရိုးအဖြစ် သာ သတ်မှတ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါတယ်။

ဒီဖွင့်ဆိုချက်တွေရဲ့အချုပ်ကတော့ စကားပုံဆိုတာမှတ်သား စရာ၊ သင်ခန်းစာယူစရာတစ်ခုခုကို ဖြစ်ရပ်တစ်ခုခု၊ အခိုင်းအနှိုင်း တစ်ခုခုနဲ့ပုံခိုင်းပြောဆိုတဲ့စကားဖြစ်ပြီး ဆိုရိုးစကားဆိုတာကတော့ ပုံခိုင်းမှု ပါသည်ဖြစ်စေ မပါသည်ဖြစ်စေ စကားထဲမှာ ဆိုလိုရင်း ပေါ်လွင်နေတဲ့၊ မိရိုးဖလာထုံးထမ်းစဉ်လာဆိုစမှတ်ပြုတဲ့ မှတ်သား စရာ၊ သင်ခန်းစာယူစရာစကားလို့ မှတ်သားနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ စကားပုံက ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ကို ခိုင်းနှိုင်းမှုတစ်ခုခုနဲ့သွယ်ဝိုက် ဖော်ညွှန်းတာမျိုးဖြစ်ပြီး ဆိုရိုးစကားကတော့ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ကို ခိုင်းနှိုင်းမှု ပါသည်ဖြစ်စေ မပါသည်ဖြစ်စေ တိုက်ရိုက်ဖော်ညွှန်းတဲ့ စကားမျိုးလို့ မှတ်ယူရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

စကားပုံစာအုပ်မှာ စကားပုံသာမကအဖြစ်ဖော်ပြထားတဲ့ “ကျီးတစ်ကောင်အတွက် ကျီးအများပျက်” ဆိုတဲ့စကားကို ကြည့် မယ် ဆိုရင် ဆိုလိုရင်းအနေနဲ့ “ကျီးတစ်ကောင်ကြောင့် ကျီးများ ပျက်စီးရသကဲ့သို့ တစ်ယောက် မကောင်းသောကြောင့် အများ ပျက်စီးရသည်” (စာ ၁၉) လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ ဒီစကားပုံမှာ လူတစ်ယောက်မကောင်းလို့အများပျက်စီးရတာကို “ကျီး”နဲ့ပုံခိုင်း ထားတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို ပုံခိုင်းရာမှာ အကြောင်းမဲ့ မဟုတ်ဘဲ အကိုးအကားလဲရှိပါတယ်။ ဒီစကားပုံရဲ့အကိုးအကားကို အခုလို ဖော်ပြထားပါတယ်။

ရှေးသရောအခါ ဗာရာဏသီပြည် ဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ ပုရောဟိတ်သည် ကောင်းစွာ ဝတ်စားဆင်ယင်လျက် မြို့တွင်းသို့ ဝင်လာသည်။ မြို့တံခါးတိုင်များတွင် နားနေသော ကျီးတစ်ကောင်က ပုရောဟိတ်ခေါင်းပေါ်သို့ မစင်စွန့်ချလိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် ပုရောဟိတ်သည် ကျီးများကို ရန်ငြိုးထားလေသည်။ တစ်နေ့သောအခါ ဗြဟ္မဒတ်မင်းက ထိုပုရောဟိတ်အား မီးလောင်သောဆင်တို့ကိုဆေးကုသရန် ပြောရာ ကျီး၌အဆီမရှိမှန်းသိလျက် ကျီးဆီရမှသာ ပျောက်ကင်းနိုင်မည်ဟုလျှောက်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် ကျီးများစွာကို သတ်၍ ကျီးဆီကို ရှာကြရာ ကျီးများစွာ သေကျေရသည်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ်။ ၁၄၀-ကာကဇာတ်” (မြန်မာစကားပုံ၊ စာ၁၉၀)

ဒါကြောင့် ဒီစကားပုံရဲ့အခိုင်းအနှိုင်းဟာ ငါးရဲ့ငါးဆယ်ဇာတ်တော်က လာတာဖြစ်ပါတယ်။ များသောအားဖြင့် စကားပုံတစ်ခုရဲ့ပုံခိုင်းမှုနောက်မှာ အကိုးအကားတွေ၊ ဖြစ်ရပ်ဇာတ်လမ်းတွေ ရှိနေတတ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင်မိမိပြောချင်တဲ့အကြောင်းအရာတစ်ခုခုဟာ စကားပုံနဲ့ပြောဆိုလိုက်တဲ့အခါမှာ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ထင်းကနဲ ပေါ်လွင်ထင်ရှား လာတတ်ပါတယ်။

မြန်မာ့လူမှုနယ်ပယ်မှာ ဗုဒ္ဓစာပေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ပိဋကတ်သုံးပုံလာဇာတ်နိပါတ်တော်တွေကို အခြေပြုပြီး သံဃာက ဒကာ၊ ဆရာကတပည့်၊ မိဘကသားသမီး ပြောဆိုဆုံးမသွန်သင်လေ့ရှိပါတယ်။ ဒီလို လိုရာထိမိအောင်ပုံဆောင်ဆုံးမရာက ဇာတ်နိပါတ်တော်လာ စကားပုံတွေဟာ မြန်မာ့လူမှုနယ်ပယ်မှာ တွင်ကျယ်လာ

ခဲ့ပါတယ်။ “ပတ္တမြားမှန်လျှင် နွံမှာနစ်ဆော်လည်းမညစ်”၊ “သံကို ကြွက်စား သားကိုစွန်ချီ”၊ “ငရဲပန်းကို ရွှေပန်းထင်”၊ “အမာရွတ် မြင်တိုင်း မဟော်သတိရ”၊ “သူခိုးဓားရိုးကမ်း”၊ “ရော့ပတ္တမြား ရော့နဂါး” စတဲ့စကားပုံတွေဟာ ငါးရုငါးဆယ်ဇာတ်နိပါတ်တော်ကို အခြေပြုပြီး ပေါ်ပေါက်လာတဲ့ စကားပုံတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

“တစ်လုတ်စားဖူး သူ့ကျေးဇူး”၊ “ဘုရားပြီးငြိမ်းဖျက်”၊ “သူ့ဆန်စား ရဲမှ”၊ “မရွယ်ဘဲ ဇော်ကဲ မင်းဖြစ်”၊ “အဖထက် သားတစ်လကြီး”၊ “အမြီးစားဖက် ခေါင်းစားဖက်” စတဲ့စကားပုံ တွေကတော့ ရာဇဝင်ဖြစ်ရပ်ကိုအခြေခံတဲ့ စကားပုံတွေဖြစ်တယ် လို့ သိရပါတယ်။ “ပိုနေမဲ့ ကျားနေမဲ့”၊ “ပိုးသာကုန် မောင်ပုံ စောင်းမတတ်”၊ “ပျားတစ်စက်ကြောင့် ပြည်ပျက်”၊ “ဖွတ်မရ ဓားမဆုံး” စတာတွေကတော့ ရိုးရာပုံပြင်တွေကလာတဲ့ စကားပုံ တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

လူမှုဘဝအတွေ့အကြုံကိုပုံဆောင်ခိုင်းနှိုင်းရာက ဖြစ်ပေါ် လာတဲ့စကားပုံတွေကတော့ အများအပြားပါပဲ။ မိမိအနီးအပါးမှာ ပြောဆိုဆုံးမနေပေမဲ့ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ခြင်းမရှိတာကို “ကျွဲပါးစောင်းတီး” လို့ ပြောပါတယ်။ “ဆန်ရင်း နာနာဖွပ်” ဆိုတာ ကတော့ လယ်ယာလုပ်ငန်းကထွက်ပေါ်လာတဲ့စကားဖြစ်ပါတယ်။ ဒီစကားကို လူမှုလောကမှာ မိသားစုထဲမှာဖြစ်ဖြစ်၊ ဆရာတပည့် အသိုင်းအဝိုင်းထဲမှာဖြစ်ဖြစ် မိမိရဲ့သားရင်း၊ သမီးရင်း၊ တပည့်ရင်း တွေကို သူများထက် ပိုပြီး တော်စေ တတ်စေချင်လို့ သူများထက် ပိုပြီး သွန်သင်ဆုံးမတာ၊ ခိုင်းစေတာမျိုးတွေမှာ စကားပုံ အဖြစ် ဆက်စပ်အသုံးပြုလာခဲ့ပါတယ်။ “တစ်နွယ်ငင် တစ်စင်ပါ” ဆိုတာ

ကတော့ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကို အခြေပြုပြီး ထွက်ပေါ်လာတဲ့ စကားပုံဖြစ်ပါတယ်။ ဗူးပင်၊ ဖရုံပင်၊ ပဲပင် စတဲ့ နွယ်ပင်တွေရဲ့ အညွန့်တစ်ခုကိုဆွဲချလိုက်ရင် အခြားအညွန့်တွေပါ တစ်စင်လုံးပါ လာတတ်တာကို ပုံဆောင်ပြီး မိသားစုထဲက တစ်ယောက်ယောက် အကြောင်းကိစ္စ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ရင် မကင်းရာ မကင်းကြောင်း အားလုံး ပါလာတတ်တာကို စကားပုံအဖြစ် အသုံးပြုတာ ဖြစ်ပါတယ်။ “လှေပြေးတုန်း တက်ကျိုး” ဆိုတာ ရေလုပ်သားလောက က ထွက်ပေါ်လာတဲ့ စကားပုံဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုပဲ နေ့စဉ်လူမှုဘဝအခြေအနေတွေအပေါ် မူတည်ပြီး စကားပုံဆောင်ပြောဆိုရာက ဖြစ်ပေါ်တဲ့ လူမှုနောက်ခံစကားပုံတွေ လဲ အများကြီးရှိပါတယ်။ “အမေမှာတဲ့ ဆန်တစ်ခွဲ သုံးစိတ်နှင့် မလဲ”၊ “သားသမီးမကောင်း မိဘခေါင်း”၊ “ခလုတ်ထိမှ အမိတ”၊ “အမိမဲ့သားရေနည်းငါး”၊ “ကိုယ်မချို အမိသော်လည်းသားတော် ခဲ” စတဲ့ မိဘနဲ့သားသမီးလူမှုနောက်ခံစကားပုံတွေ၊ “ဆရာ မပြု နည်းမကျ”၊ “ဆရာကာပြန်အာခေါင်လှစူး”၊ “တပည့် မကောင်း ဆရာခေါင်း”၊ “တပည့်ရှာ ဆရာတွေ”၊ “တပည့်လိမ္မာ ဆရာ အာပတ်လွတ်” စတဲ့ ဆရာနဲ့တပည့် လူမှုနောက်ခံစကားပုံတွေ၊ “သူတော်အချင်းချင်းသီတင်းလွေ့လွေ့ပေါင်းဖက်တွေ”၊ “ကြာကြာ ဝါးမှ ခါးမှန်းသိ”၊ “မချစ်သော်လည်း အောင့်ကာနမ်း”၊ “ရှဉ့်လည်း လျှောက်သား ပျားလည်းစွဲသာ” စတဲ့ လူမှုဆက်ဆံရေးနောက်ခံ စကားပုံတွေ စတာတွေကို တွေ့ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အိမ်တွင်းမှုနဲ့ဆိုင်တဲ့ “အိုးကမပူ စလောင်းကပူ”၊ “ငါးသိုင်း များ ဟင်းဟုံ”၊ “ဆန်မရှိ အစားကြီး”၊ “ငရုတ်သီးနှင့်ပေါင်းမှ

ကြက်သွန်အထောင်းခံရ”။ “အိုးနှင့်ဆန်တန်ရုံ” စတဲ့ စကားပုံတွေ၊ တိရစ္ဆာန်လောကနဲ့ဆိုင်တဲ့ “နွားပျိုသန်လှ နွားအိုပေါင်ကျိုး”၊ “မြွေမြွေချင်းခြေမြင်”၊ “ကျားသနားမှနွားချမ်းသာ”၊ “သေချင်တဲ့ ကျား တောပြောင်း”၊ “ဆင်ကန်းတောတိုး”၊ “ခွေးမြီးကောက် ကျည်တောက်စွပ်” စတဲ့စကားပုံတွေ၊ တော တောင် ရေမြေနဲ့ဆိုင်တဲ့ “ညောင်မြစ်တူး ပုတ်သင်ဥပေါ်”၊ “အဆိပ်ပင် ရေလောင်း”၊ “အိုင်တွေတိုင်းခြေဆေး”၊ “ဝါးလုံးခေါင်းထဲလသာ”၊ “သစ်တစ်ပင် ကောင်း ငှက်တစ်သောင်းနား”၊ “တစ်တော တစ်ဖတွန်” စတဲ့ စကားပုံတွေ၊ နေရာ ထိုင်ခင်း အခြေအနေနဲ့ ဆိုင်တဲ့ “အိမ်ရှေ့ပူ အိမ်နောက်မချမ်းသာ”၊ “ရွှေကျောင်းပြောင်ပြောင်ဝမ်းခေါင်ခေါင်”၊ “အကွပ်မရှိတဲ့ကြမ်း ပရမ်းပတာ” စတဲ့ စကားပုံတွေ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ရှိပါတယ်။ ဒီစကားပုံအမျိုးမျိုးကို အကြောင်းတိုက်ဆိုင် လာတဲ့အခါ ပုံဆောင်စရာ စကားအဆင်တန်ဆာအဖြစ် တင်စား ပြောဆိုလေ့ရှိကြပါတယ်။

မြန်မာစကားပုံတွေမှာ မတူညီတဲ့ လူမှုဝန်းကျင်နှစ်ခုကို ဆက်စပ်ပြီးအသုံးပြုတဲ့စကားပုံတွေကိုလဲ ထူးခြားချက်အဖြစ်တွေ့ရ ပါတယ်။ “မမှားသောရှေ့နေမသေသောဆေးသမား”၊ “တံငါနားနီး တံငါ မုဆိုးနားနီးမုဆိုး”၊ “ပွဲမင်းလည်းငွေမှား ဆေးသမားလည်း သားသေ”၊ “သမဏေန သမဏော ဂေါဏေန ဂေါဏော” စတဲ့ စကားပုံတွေဖြစ်ပါတယ်။ “မမှားသောရှေ့နေ မသေသော ဆေး သမား”ဆိုတာ ရှေ့နေလောကနဲ့ ဆေးလောကနှစ်ခုကို ဆက်စပ် အသုံးပြုထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပဒေကိုတတ်သိတဲ့ ရှေ့နေဟာ လဲ အမှုမှာ မှားတတ်သလို ဆေးပညာတတ်ကျွမ်းတဲ့ ဆေးသမား

တော်ဟာလဲ လူမသေအောင် ကုသနိုင်ပေးနိုင်တဲ့ ဆေးဆရာ မရှိ တာကိုဆိုလိုတာဖြစ်ပါတယ်။ လောကမှာ ဘယ်သူပဲ ဖြစ်ဖြစ် အမှား မကင်းဘူးဆိုတာကိုဖော်ညွှန်းချင်တဲ့အခါ ဒီစကားပုံနဲ့ ပုံဆောင်လေ့ ရှိပါတယ်။ “ပွဲမင်းလည်းငွေမှား ဆေးသမားလည်းသားသေ” ဆို တဲ့ စကားပုံကလဲ ဒီသဘောပါပဲ။ “တံငါနားနီးတံငါ မုဆိုးနားနီး မုဆိုး” ဆိုတဲ့စကားပုံကတော့ အတုမြင်အတတ်သင်သူတွေအနေ နဲ့ မိမိနဲ့နီးစပ်တဲ့အသိုင်းအဝိုင်းက အကျင့်စရိုက်ဝါသနာ ကူးစက် တတ်တာကို ဖော်ညွှန်းတာ ဖြစ်ပါတယ်။ “သမဏောနု သမဏော ဂေါဏောနု ဂေါဏော” ဆိုတာကတော့ ရဟန်းသံဃာတွေဟာရဟန်း သံဃာအချင်းချင်း၊ နွားတွေဟာ နွားအချင်းချင်း တူရာစုဆေး ပေါင်းစည်းမိကြတာကိုဆိုလိုပါတယ်။ လူမှုရေးနယ်ပယ်မှာ အဆင့် အတန်း၊ အသိုင်းအဝိုင်း၊ ဝါသနာစရိုက်၊ လုပ်ငန်းတူရာအချင်းချင်း စုစည်းမိကြတာကို ဒီစကားပုံက ဖော်ညွှန်းပါတယ်။

အချုပ်ဆိုရရင်တော့ စကားပုံဆိုတာ ပုံဆောင်တဲ့ အနှိုင်း တစ်ခုဖြစ်ပြီး ပုံဆောင်စရာဖြစ်ရပ်အကြောင်းအရာအနှိုင်းခံတစ်ခုခု နဲ့ ခိုင်းနှိုင်းလိုက်တဲ့အခါ အဓိပ္ပာယ်ထင်ရှားပေါ်လွင်လာတတ်တဲ့ စကားတစ်မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။

ဆိုရိုးစကားကတော့ စကားပုံထက်ပိုပြီး ရိုးရှင်းပါတယ်။ ဆိုရိုးစကားကို ကြားရုံနဲ့ အဓိပ္ပာယ်က ပေါ်လွင်ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဆိုရိုးစကားဟာ စကားပုံနည်းတူကျစ်လျစ်ပြေပြစ်ပြီး မှတ်သားဖွယ် ဖြစ်ပေမဲ့ ခိုင်းနှိုင်းတင်စားတာတွေ၊ သွယ်ဝိုက်အနက်သဘောတွေ မပါဘဲ ဆိုလိုရင်းကို တိုက်ရိုက်အဖြောင့်သဘောဖော်ပြတဲ့ စကားစု တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ သာဓကအနေနဲ့ - “ကုရာနတ္ထိ ဆေး မရှိ”!

“ကိုယ့်စေတနာ ကိုယ့်အကျိုးပေး”၊ “ကိုယ့်တရား ကိုယ်စီရင်”၊
 “ငါနဲ့မတူငါ့ရန်သူ”၊ “စာပေမြင့်မှလူမျိုးမြင့်မည်၊ စာပေပျောက်
 က လူမျိုးပျောက်မည်”၊ “စားစရာမရှိ လျော်စရာရှိ”၊ “ဝဋ်မှာ
 အမြဲ ငရဲမှာအပ”၊ “သူခိုးကြီးတော့ဓားပြ ဓားပြကြီးတော့ သူပုန်”၊
 “အချစ်ကြီးတော့ အမျက်ကြီး”၊ “အမှားကြာအမှန်ဖြစ်”၊ “အေး
 အတူ ပူအမျှ” စတဲ့စကားတွေကို ဆိုရိုးစကားအဖြစ် တွေ့ရမှာ
 ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဆိုရိုးစကားတွေကို ကြည့်မယ်ဆိုရင် ဖော်ပြလိုတဲ့
 အဓိပ္ပာယ်ကို လိုရင်းတိုရှင်းတိုက်ရိုက်ဖော်ပြထားတာကိုတွေ့ရမှာ
 ဖြစ်ပါတယ်။ ဆိုရိုးစကားအများစုဟာရိုးရှင်းတဲ့အတွက် သာမန်
 နေ့စဉ်သုံး စကားလို ဖြစ်နေပါပြီ။

အချို့ဆိုရိုးစကားကတော့ ဆင်ခြင်မှတ်သားစရာတွေရဲ့
 ဆိုလိုရင်းသဘောပေါ်လွင်အောင် ပုံခိုင်းမှုနဲ့အတူ ဆိုရိုးပြုရာက
 ဆိုရိုးစကားဖြစ်လာတာမျိုးလဲ ရှိပါတယ်။ ဒီလိုဆိုရိုးစကားတွေဟာ
 စကားပုံနဲ့ခပ်ဆင်ဆင်တူနေတာ တွေ့ရပါတယ်။။။ သာဓကအနေ
 နဲ့ “ခေါက်ရှာငှက်ပျံ လောကခံ”၊ “တောင်းဆိုးပလုံးဆိုးကိုသာ
 ပစ်ရိုးထုံးစံရှိသည်၊ သားဆိုးသမီးဆိုးကိုပစ်ရိုးထုံးစံမရှိ”၊ “တောင်း
 မှာ အကွပ် လူမှာအဝတ်”၊ “မင်းခယောကျ်ား ကမ်းနားသစ်ပင်”၊
 “လင်နှင့်မယား လျှာနှင့်သွား” စတာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

ဆိုရိုးစကားတွေရဲ့ လာရာလမ်းကို ကြည့်မယ်ဆိုရင်
 “ကျေးဇူးရှိမှကျေးစွပ်သည်”၊ “ကြောက်လွဲရဲမင်းဖြစ်”၊ “ချစ်စကို
 ရှည်စေ မုန်းစကိုတိုစေ”၊ “စိတ်သာရှင်စော ဘုရားဟော”၊ “နုမှာ
 ငါးရာ ရင့်မှာတစ်ကျိပ်”၊ “မကောင်းမှုဟူသည် ဆိတ်ကွယ်ရာမရှိ”
 “ဝစီဘောဒ ထိတိုင်းရှု” တို့လို ငါးရာငါးဆယ် ဇာတ်နိပါတ်လာ

ဆိုရိုးစကားတွေ၊ “တစ်လုတ်စားဖူး သူ့ကျေးဇူး”၊ “မအိပ်မနေ အသက်ရှည်”၊ “မေးဖန်များစကားရ”တို့လို ရာဇဝင်တွေ ဒဏ္ဍာရီ ပုံပြင်တွေကလာတဲ့ ဆိုရိုးစကားတွေကိုလဲ တွေ့ရပါတယ်။

“တစ်မိပေါက် တစ်ယောက်ထွန်း”၊ “သမီးကညာအခါ မလင့်စေနှင့်”၊ “သားဆိုးအမေတပေပေ”၊ “သားဦးအရူး”၊ “မိဘ ကျေးဇူး မြင်းမိုရ်ဦး”၊ “မိဘစကားနားမထောင်၊ သားတစ်ကောင် နှင့် တို့လို့တွဲလဲ”၊ “အမိယုတ်နှုတ်ကြမ်း၊ အဖယုတ်လက်ကြမ်း”တို့ လို မိဘနဲ့သားသမီး လူမှုရေးနယ်ပယ်ကလာတဲ့ ဆိုရိုးစကားတွေ၊ “ဆရာကောင်းတပည့် ပန်းကောင်းပန်”၊ “ဆရာထက် တပည့် လက်စောင်းထက်”၊ “ဆရာလွတ်တော့ ရိုင်း၊ မျဉ်းလွတ်တော့ ကိုင်း”၊ “တပည့်မကောင်း ဆရာခေါင်း”၊ “တပည့်ညာ ဆရာ ရင်ကျိုး”တို့လို ဆရာနဲ့တပည့်လူမှုရေးနယ်ပယ်ကလာတဲ့ ဆိုရိုး စကားတွေကိုလဲ တွေ့ရပါတယ်။

“စကားနည်း ရန်စဲ”၊ “စကားများ အမှားပါ”၊ “စကား စကား ပြောဖန်များ စကားထဲကဇာတိပြ”၊ “စကားနောက် တရား ပါ”၊ “ဆိုခဲစေ မြဲစေ”၊ “လူအကြောင်း ပေါင်းမှ သိ”၊ “တစ်ခါ ဆက်ဆံ ဆယ်ခါလန်”၊ “လူ့အလို နတ်မလိုက်နိုင်” တို့လို လူမှု ဆက်ဆံရေးအမျိုးမျိုးက လာတဲ့ ဆိုရိုးစကားတွေ၊ “ချစ်တိုင်း မညား ညားတိုင်းမချစ်”၊ “စလယ်ဝင်ဖင် မမည်းကကွဲ”၊ “သျှောင် နောက် ဆံထုံးပါ”၊ “အသွင်မတူ အိမ်သူ မဖြစ်”၊ “အိမ်ထောင်မှု ဘုရားတည်၊ ဆေးမင်ရည် စုတ်ထိုး”၊ “ယောက်ျားဖောင်စီး မိန်းမ မီးနေ”၊ “မောင်တစ်ထမ်း မယ်တစ်ရွက်”၊ “လင်မယားချစ်တော့ ရန်ဖြစ်”တို့လို အိမ်ထောင်ရေးနယ်ပယ်ကလာတဲ့ ဆိုရိုးစကားတွေ

ဆိုပြီး လူမှုနယ်ပယ်အသီးသီးကဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ဆိုရိုးစကားတွေကိုလဲ တွေ့ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါ့အပြင် “ကလေးရှက်တော့ငို လူကြီးရှက်တော့ရယ်”၊ “ကျေးဇူးရှိမှ ကျေးစွပ်”၊ “အတုမြင်အတတ်သင်”၊ “အမှားကြာ အမှန်ဖြစ်”၊ “အလိုကြီးအရနည်း”၊ “အူမတောင့်မှသီလစောင့်” စတဲ့ လူ့စရိုက်လက္ခဏာကိုဖော်ကျူးတဲ့ဆိုရိုးစကားတွေ၊ “ဆန်ဖြူ ဆန်ကောင်းထောင်းမှသိ”၊ “ငါးပိနှင့်လောက်ရွှေနှင့် ကျောက်”၊ “ထီးမှာခရိုင် နိုင်ငံမှာမင်း”၊ “ဝါကဆုန် နှမ်းနယုန်”၊ “လှေမျော လှေနှင့်လိုက်၊ ငွေမျော ငွေနှင့်လိုက်”၊ “ဇာတ်သမားလာလျှင် မှတ်သားစရာပါရမည်၊ ဇာတ်သမားပြန်လျှင် မှတ်သားစရာကျန် ရမည်”၊ “ငရုတ်တစ်လှမ်း ခရမ်းတစ်ခုန်” စတဲ့ အသက်မွေးမှု လုပ်ငန်းဝန်းကျင်ကလာတဲ့ ဆိုရိုးစကားတွေကိုလဲ တွေ့ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အခုဖော်ပြခဲ့တဲ့အတိုင်း ဆိုရိုးစကားတွေဟာ စကားပုံနဲ့ လာရာလမ်းကြောင်း မကွာခြားလှပေမဲ့ သဘောသဘာဝအားဖြင့် ဆိုရိုးစကားတွေက အဖြောင့်အဓိပ္ပာယ်နဲ့ရိုးရှင်းပြီးစကားပုံထက် နားလည်ရလွယ်ပါတယ်။ သာမန်စကားကိုပဲ ကိစ္စတစ်ခုခုအတွက် အထူးပြုပြောဆိုရင်း အသုံးတွင်လာတဲ့အခါ ဆိုရိုးစကားဖြစ်လာ ခဲ့ပါတယ်။ “ချစ်တိုင်းမညား ညားတိုင်းမချစ်” တို့လို၊ “အမှား ကြာ အမှန်ဖြစ်” တို့လို၊ “အလိုကြီး အရနည်း” တို့လို ဆိုရိုးစကား တွေဟာ အင်မတန်ရိုးရှင်းပြီး အဖြောင့်အဓိပ္ပာယ်အတိုင်း အသုံး တွင်ပြီး ဆိုရိုးစကား ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။

ဆတ်အဆက်ဆက် ဒီလိုပြောစကားတွေရှိခဲ့ပြီး အသုံးကြာလာတဲ့အခါ ဆိုရိုးစကားတွေဖြစ်လာပါတယ်။ အမှားကြာလာတဲ့အခါ အမှန်လိုထင်လာတတ်တဲ့သဘောကို ရည်ညွှန်းပြီး “အမှားကြာ အမှန်ဖြစ်” လို့ဆိုရိုးပြုခဲ့ကြပေမဲ့ နောက်ပိုင်းမှာ အမှားဟာ အမှားပဲဖြစ်တယ်၊ အမှားဟာ အမှန်ဖြစ်မလာနိုင်ဘူးဆိုတဲ့သဘောကို ပြန်ရည်ညွှန်းပြီး “အမှားသည် အမှန်ဖြစ်မလာ” ဆိုတဲ့စကားမျိုးတွေ၊ “အမှန်သည် ထာဝရအမှန်တရားဖြစ်သည်” ဆိုတဲ့စကားမျိုးတွေကိုလဲ ပြောစမှတ်ပြုလာခဲ့ကြပါတယ်။ အရင်က “ရေစက်ရှိလို့ ဆုံကြရတာ” လို့ ပြောခဲ့ကြပေမဲ့ နောက်ပိုင်းမှာ “ရေစက်ရှိမှ ဆုံတာမဟုတ်၊ ဝဋ်ကြွေးရှိရင်လဲ ဆုံရတတ်တယ်” လို့ ပြောတာမျိုးတွေလဲ ရှိလာပါတယ်။ ကိုယ်လုပ်ချင်တာလုပ်နေရရင် စိုင်းထီးဆိုင်သီချင်းထဲက “မောတော့ မောတာပေါ့ ဒါပေမဲ့ မမောဘူး” ဆိုပြီး ပြောတာမျိုးလဲ ရှိပါတယ်။ ဒီလိုစကားမျိုးတွေဟာ တစ်ချိန်ချိန်မှာ ဆိုရိုးစကားတွေဖြစ်မလာဘူးလို့ မဆိုနိုင်ပါ ဘူး။

စကားပုံနဲ့ဆိုရိုးခွဲခြားရာမှ တချို့စကားတွေက ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ကွဲပြားမှုရှိပေမဲ့ တချို့စကားတွေကတော့ စကားပုံနဲ့ဆိုရိုး ထပ်နေတာမျိုးလဲ တွေ့ရပါတယ်။

သာဓကအနေနဲ့ -

“ခိုးတတ်မှ ယိုးတတ်သည်” ဆိုတဲ့စကားကို “မြန်မာစကားပုံ” စာအုပ်မှာရော “မြန်မာဆိုရိုးစကား” စာအုပ်မှာပါဖော်ပြထားတာတွေ့ရပါတယ်။ ဒီစကားမှာပါတဲ့ “ယိုး” ဆိုတာ “ယိုးစွပ်တာ၊ စွပ်စွဲတာ” ကို ဆိုလိုတာပါ။ မြန်မာစကားပုံစာအုပ်မှာ ဒီစကားရဲ့ဆိုလိုရင်းကို “ခိုးတတ်သူသည် သူတစ်ပါးအား သူခိုး

အဖြစ် ယိုးစွပ်တတ်သကဲ့သို့ မဟုတ်မတရားပြုလုပ်တတ်သူသည် သူတစ်ပါးလည်း မဟုတ်မတရားပြုလိမ့်မည်ဟု အထင်ရှိတတ်သည်။ ခိုးတတ်လျှင် ယိုးတတ်-ဆိုရိုးလည်းရှု” (စာ ၃၆) လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။

မြန်မာဆိုရိုးစကားစာအုပ်မှာတော့ “ခိုးတတ်လျှင် ယိုးတတ်” ဆိုတဲ့စကားကို “မိမိကိုယ်တိုင်က ခိုးတတ် ဝှက်တတ် သူသည် တစ်ပါးသူအားလည်း ခိုးသူဟု ယိုးစွပ်တတ်သည်။ ခိုးတတ်မှယိုးတတ်သည် စကားပုံလည်းရှု” (စာ ၃၀) လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ ဒီစကားဟာ တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားနေတာကြောင့် ဆိုရိုးစကားရဲ့သဘောသဘာဝနဲ့ ပိုကိုက်ညီတယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။

အလားတူပဲ “ကံမရှိ ဉာဏ်ရှိတိုင်းမဲ့”၊ “ငှက်မသိတော့ ဆက်ရက် ချိုးထင်”၊ “ဆင်သွားလျှင် လမ်းဖြစ်”၊ “တပည့်မကောင်း ဆရာခေါင်း”၊ “တောင်ကြီး ဖဝါးအောက်”၊ “တစ်လုတ် စားဖူး သူ့ကျေးဇူး”၊ “မိန်းမကောင်း ပန်းပန်တစ်ပွင့်တန်”၊ “မျက်စိအကျင့် ဝမ်းအချင့်” စတဲ့စကားတွေကို မြန်မာ စကားပုံစာအုပ်မှာ စကားပုံအဖြစ် ဖော်ပြထားသလို မြန်မာ ဆိုရိုးစကားစာအုပ်မှာလဲ ဆိုရိုးစကားအဖြစ်ဖော်ပြထားပါတယ်။

ဒီလိုထပ်တာတွေရှိပေမဲ့ယေဘုယျအားဖြင့်တော့ စကားပုံဟာ ဆိုလိုရင်းကို ပုံခိုင်းသွယ်ဝိုက်ဖော်ပြတဲ့ စကားဖြစ်ပြီး ဆိုရိုးစကားကတော့ ဆိုလိုရင်းကို တိုက်ရိုက်ဖော်ပြတဲ့စကားဖြစ်ပါတယ်။ စကားပုံနဲ့ဆိုရိုးတွေဟာ ဗဟုသုတတိုးပွားစေပြီး အသိဉာဏ်ကိုရင့်သန်စေပါတယ်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်တုံတရားကိုရရှိစေပြီး အသိအမြင်ကိုပွင့်လင်းစေပါတယ်။ စကားပုံတွေဆိုရိုးစကား

တွေဟာပေါ်ပေါက်လာပြီးတဲ့နောက် အများပြောဆိုရေးဖွဲ့သုံးစွဲမှုများလာတဲ့နဲ့အမျှ တွင်ကျယ် တည်တံ့လာပါတယ်။ စကားပုံနဲ့ဆိုရိုးစကားရဲ့သဘောသဘာဝနဲ့ဆိုလိုရင်းတွေကို ကွဲကွဲပြားပြားရှင်းရှင်းလင်းလင်း လေ့လာသိမြင်ခြင်းအားဖြင့် မြန်မာဘာသာစကား၊ မြန်မာစာလေ့လာမှုကို များစွာအထောက်အကူပြုမှာဖြစ်ပါကြောင်း တင်ပြလိုက်ပါတယ်။

၂ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၂၄

‘ကျ’ နဲ့ ‘ကြ’ ကို မမှားစေလို

လွယ်လွယ်လေးပါပဲ။ ခဏခဏမှားပါတယ်။ သူများတွေ မှားတာတော့ မပြောလိုပါဘူး။ ခက်တာကကိုယ့်သမီး။ မြန်မာစာ ဆရာနဲ့ဆရာမရဲ့သမီးဖြစ်ပြီး ‘ကျ’ နဲ့ ‘ကြ’ ကို မကွဲဘူးဖြစ်နေ တယ်။ လူကလဲ ဘွဲ့ ၂ ခု၊ ၃ ခု ရပြီးနေပြီ။ မြန်မာစာကိုလဲ မြန်မာတက္ကသိုလ်မှာ ပထမနှစ်အထိသင်ခဲ့ပြီးပြီ။ ဒါလဲ ‘ကျ’ နဲ့ ‘ကြ’ က မှားတုန်း။ စာက များများစားစားရေးနေတာတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ အွန်လိုင်းပေါ်မှာ တစ်ကြောင်းစ၊ နှစ်ကြောင်းစ။ ဒီတစ်ကြောင်းစ၊ နှစ်ကြောင်းစ ရေးတာကို “သွားကျမယ်” တို့ “စားကျမယ်” တို့လုပ်လုပ်နေလို့ “ဟဲ့ ‘ကျ’ မဟုတ်ဘူး၊ ‘ကြ’ ပြင်အုံး” လို့ လှမ်းလှမ်းပြောရတယ်။ တကယ်တော့ သူတင်လား ဆိုတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ သူတို့အရွယ်လူငယ်တွေ မြန်မာစာရေးတဲ့ အခါ ‘ကြ’ ရေးရမဲ့ နေရာမှာ မကြာ မကြာ ‘ကျ’ ဖြစ်နေတာ တွေ့ရ တတ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူငယ်ချင်းကိုသာချို့ရဲ့ ‘သမီးဖတ်ဖို့’ စာတွေကို အားကျပြီး သမီးအတွက် စာတစ်ပုဒ်တော့ ရေးအုံးမှ ဆိုပြီး ဒီစာကို ရေးလိုက်ပါတယ်။

သမီး မှားမယ်ဆိုရင်လဲ မှားချင်စရာပါ။ မြန်မာစာမှာ “ကျ” က တော်တော်လေး အသုံးများတာကိုး။ အပေါ်က စာပိုဒ် အောက်နားလေးမှာပါတဲ့ “အားကျ” ဆိုတဲ့စကားမှာကို “ကျ” ကို တွေ့နေရပါပြီ။ “အားကျ” ဆိုတဲ့စကားလုံးရဲ့အဓိပ္ပာယ်ကို မြန်မာ အဘိဓာန်မှာ “ကြိ - သူတစ်ပါး၏အဖြစ်၊ စွမ်းဆောင်မှု စသည် ကို နှစ်သက်သဘောကျ၍ အလားတူဖြစ်လိုစိတ်ရှိသည်။” (စာ ၄၁၆) လို့ ဖွင့်ဆိုပြပါတယ်။ ဒီဖွင့်ဆိုချက်မှာပါတဲ့ ‘သဘောကျ’

mysore.com

ကလဲ ‘ကျ’ ပါတဲ့စကားလုံးတစ်ခုပါပဲ။ ‘သဘောကျ’ ကို ‘သဘောကြ’ လို့ရေးလို့မရပါဘူး။ ‘သဘောကြ’ လို့ရေးရင် ဘာမှအဓိပ္ပာယ် မရှိတော့ပါဘူး။ “အားကျ” ကို “အားကြ” လို့ရေးလိုက်ရင်တော့ အဓိပ္ပာယ် လုံးဝပြောင်းသွားပါပြီ။ ဘယ်လိုပြောင်းလဲဆိုတာ ‘ကြ’ အကြောင်းပြောပြီးသွားတဲ့အခါ ရှင်းပြပါမယ်။

‘ကျ’ ဟာ မြန်မာစကားမှာ တော်တော်အသုံးများတဲ့ အတွက် မြန်မာအဘိဓာန်တွေထဲမှာ ပြည့်ပြည့်စုံစုံဖော်ပြထားတာ တွေ့နိုင်ပါတယ်။ မြန်မာအဘိဓာန်တွေထဲမှာ တော်တော်စောတဲ့ အဘိဓာန်တစ်အုပ်ဖြစ်တဲ့ ဂျပ်ဆင်မြန်မာအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန် (The Judson Burmese-English Dictionary) ကို ပထမအကြိမ် အဖြစ် ၁၈၉၃ ခုနှစ်၊ ဒုတိယအကြိမ်အဖြစ် ၁၉၁၈ ခုနှစ်တွေမှာ ထုတ်ဝေခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက် ၁၉၂၁ ခုနှစ်မှာ ထပ်မံတည်းဖြတ်ပြီး ရန်ကုန်မြို့ အမေရိကန် ဘက်ပတစ် မစ်ရှင်ပုံနှိပ်တိုက် (American Baptist Mission Press) က ထုတ်ဝေခဲ့ပါတယ်။ ဒီအဘိဓာန် စာအုပ်မှာ ‘ကျ’ အသုံးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းချက်တွေဟာ မြန်မာတွေအတွက်သာမက မြန်မာစာသင်ယူနေတဲ့ နိုင်ငံခြားသား တွေအတွက်ပါ တန်ဖိုးရှိတဲ့အတွက် အပြည့်အစုံ ပြန်လည်ဖော်ပြ လိုက်ပါတယ်။

ကျ, To fall; to become low; to thrown down, to put down, left; to reach; to attain; to be expended; spent, ကုန်ကျသည်; to be wanting, omitted in writing, စာကျသည်; to fall in place, be settled, adjusted; to be skilled in reading or

repeating sacred or secular writings; to bear a certain price; သည်ကျောင်းတကာ စာဖတ်သောအခါ၊ အလွန်ကျနသည်; သည်ဥစ္စာ အဖိုးဘယ်လောက်ကျသလဲ; ကွင်းစားခန်းဆီသို့ ကျသောအခါ၊ ကျားဟိန်းသံ ကြားသည်; တန်ဆောင်မုန်းလကျလျှင် သွားတော့မည်; I shall go when the month of Tazaungmon arrives; ကျမကောက် ပျောက်မရှာ though fallen, not worth picking up, though lost, not worth seeking; သည်အရာရှိ ဘာပြုလို့ အရာကျသလဲ; why did this official lose his situation? ကျ signifies also, to age, သည်နှစ် ဦးစံဝင်းအလွန်ကျသည်, an abbrev. of အရွယ်ကျ; to decline in heath or physical appearance, owing to age, ဦးတူ သည်နှစ် အလွန်ကျသည်၊ တာရှည်နေရမည်မထင်ပါ; to intermit, as a fever, ဖျားကျသည်. Der. အကျ and ချ။ (p205)

‘ကျ’ ရဲ့မူလအဓိပ္ပာယ်က ကျတာ၊ ဆင်းတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ဒီအဓိပ္ပာယ်နဲ့ဆက်စပ်ပြီး ‘ကျ’ ကို တခြားအဓိပ္ပာယ်တွေ အနေနဲ့လဲ သုံးပါသေးတယ်။ မြန်မာစကားမှာ တန်ဖိုးကျသင့်ငွေကို ပြောတဲ့အခါ ‘ကျ’ ကို သုံးပါတယ်။ ဈေးဝယ်တဲ့အခါ ပစ္စည်းတစ်ခုကို “ဒါ ဘယ်လောက် ကျပါသလဲ” လို့ မေးနိုင်သလို စားသောက်ဆိုင်မှာ စားသောက်ပြီးတဲ့အခါ “ဘယ်လောက်ကျပါသလဲ” လို့မေးနိုင်ပါတယ်။ ဒီ ‘ကျ’ ရဲ့အဓိပ္ပာယ်ကတော့ ‘ကုန်ကျ’ တာကို ပြောတာဖြစ်ပါတယ်။

စာဖတ်တဲ့အခါ စာပြင်တဲ့အခါ စာကျန်နေတာတွေရင် “ဒီနေရာ စာကျနေတယ်” လို့ ပြောလေ့ရှိပါတယ်။ ဒီစကားမှာ သော ‘ကျ’ ဟာ ‘ကျကျန်’ နေတာကို ပြောတာပါ။

“သူ သီတင်းကျွတ်ကျရင် မင်္ဂလာဆောင်တော့မှာ” ဆိုရင် တော့ ဒီစကားမှာပါတဲ့ ‘ကျ’ ဟာ အချိန်အခါ ကျရောက်တာကို ဆိုလိုပါတယ်။

“သူ ဒီအလုပ်မှာနေရာကျနေပြီ” ဆိုရင် ‘ကျ’ ဟာ အဆင်ပြေတာကို ပြောတာပါ။ တခြား ‘ကျ’ အသုံးတွေလဲ အများကြီး ရှိပါသေးတယ်။ အဘိဓာန်တွေမှာပါရှိတာတွေကိုဆက်ပြီး ဖော်ပြ သွားပါမယ်။ မြန်မာစာအဖွဲ့က ထုတ်ဝေတဲ့ “မြန်မာ-အင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်” (Myanmar-English Dictionary) မှာ ‘ကျ’ ရဲ့ အဓိပ္ပာယ်ကို အခုလို ဖော်ပြထားပါတယ်။

- ကျ /kja./ v 1 fall; drop (as in အပူချိန် - -); descent; come down (as in အဖျား - -); settle (as in အနည် - -၊ အထိုင် - -). 2 fall (as in ရန်သူ့လက်ထဲ - -၊ တိုက်ပွဲ၌ - -); 3 fail (as in စာမေးပွဲ - -). 4 decline (as in အရွယ် - -). 5 fall for sth or sb (as in ဒီကောင်မလေးကို - နေတယ်။). 6 miss sth out (as in စာ - -). 7 cost (as in ငါးကျပ် - -). 8 come, arrive (as in မိုး - -၊ အချိန် - ပြီ။). 9 (of animal) give birth (as in သား - -). 10 have an influx of (as in ဝယ်သူ - -). 11 be in certain state (as in ဇိမ် - -၊ ဟန် - -၊ လက်ဖက်ရည် - -). 12 produce (a certain

amount) (as in တန်တစ်ရာ - စက်၊ လက်ကောက် ငါးရန် - ပြီ။). 13 tantamount to (as in ရိုင်းရာ - -). 14 be just like (as in နွား - တဲ့ အကောင်). 15 part particle suffixed to numerical classifier to denote set amount for each concerned (as in တစ်ယောက်လျှင် သုံးခု - ယူပါ။). (p 26-27)

“မြန်မာ - အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်” (Myanmar-English Dictionary) မှာ ‘ကျ’ ကို ကြိယာအဖြစ်နဲ့ အဓိပ္ပာယ် ၁၄ မျိုး၊ ပစ္စည်းစကားအဖြစ် အဓိပ္ပာယ် ၁ မျိုး ဖွင့်ဆိုပြထားပါတယ်။ မြန်မာစာသင်နေတဲ့ နိုင်ငံခြားသား တစ်ယောက်အနေနဲ့ဆိုရင် ဒီ ‘ကျ’ အသုံးတွေကို မှန်မှန်ကန်ကန် အသုံးပြုနိုင်မယ်ဆိုရင် ဝေါဟာရ တော်တော်ကြွယ်ဝလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအဘိဓာန် ဖွင့်ဆိုချက်မှာ မျဉ်းတိုနှစ်ချောင်း (- -) ပြထားတဲ့နေရာတွေမှာ ‘ကျ’ ကြိယာစကားလုံးနဲ့ ‘တယ်၊ မယ်၊ သည်၊ မည်၊ ၏၊ ပြီ’ စတဲ့ ကြိယာနောက်လိုက် ပစ္စည်းတွေကို ဖြည့်စွက်ဖို့ဖြစ်ပါတယ်။ အပူချိန်ကျသည်၊ အဖျားကျသည်၊ အနည်ကျသည်၊ အထိုင်ကျသည်၊ ရန်သူ့လက်ထဲကျသည်၊ တိုက်ပွဲ၌ကျသည်၊ စာမေးပွဲကျသည်၊ ဒီကောင်မလေးကို ကျနေတယ်၊ စာကျသည်၊ ငါးကျပ်ကျတယ်၊ မိုးကျပြီ၊ အချိန်ကျပြီ၊ ဝယ်သူကျသည်၊ ဇိမ်ကျသည်၊ ဟန်ကျသည်၊ လက်ဖက်ရည်ကျသည်၊ တန်တစ်ရာကျစက်၊ လက်ကောက်ငါးရန်ကျပြီ၊ ရိုင်းရာကျမယ်၊ နွားကျတဲ့အကောင်၊ တစ်ယောက်လျှင် သုံးခုကျယူပါ စသည်ဖြင့် ‘ကျ’ ကို အမျိုးမျိုး အသုံးပြုတာဖြစ်ပါတယ်။

ဒီအသုံးတွေမှာ “တစ်ယောက်လျှင် သုံးခုကျယူပါ” ဆိုတဲ့ ဝါကျမှာပါတဲ့ ‘ကျ’ ဟာ ပစ္စည်းစကားဖြစ်တာကလွဲရင် ကျန်တဲ့ ‘ကျ’ အသုံးအားလုံးဟာ ကြိယာစကားလုံးအနေနဲ့သုံးတာ ဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာအဘိဓာန်မှာတော့ ‘ကျ’ ရဲ့အဓိပ္ပာယ်ကို အသုံးတူရာ စုစည်းပြီး ကြိယာ အဓိပ္ပာယ် ၉ မျိုးနဲ့ ပစ္စည်းအဓိပ္ပာယ် ၁ မျိုး ပြဆိုထားပါတယ်။ မြန်မာအဘိဓာန်မှာ ဖော်ပြထားတာကတော့ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ကျ၊ ကြိ - ၁၊ အမြင့်မှ အနိမ့်သို့၊ အယုတ်မှ အမြတ်သို့၊ အများမှအနည်းသို့ သက်ဆင်းဆိုက်ရောက်သည်။ “စားပွဲပေါ်သို့ ရေကျသည်။ ငရဲကျသည်။ ဈေးကျသည်။” ၂၊ (တစ်စုံတစ်ခုသောအခြေအနေ၊ အချိန်ကာလသို့) ရောက်သည်။ “နေရာကျ။ တောကျ။ သင်္ကြန်ကျ။” ၃၊ တစ်စုံတစ်ခုသောအရေအတွက်သို့ ရောက်သည်။ “လက်ကောက်ငါးရန် ကျပြီ။” ၄၊ ကြွင်း ကျန်သည်။ “စာကျသည်။” ၅၊ အမြောက်အမြားလာသည်၊ ရောက်သည်။ “ဧည့်သည်ကျသည်။ ဈေးဝယ်များ ကျနေပြီ။” ၆၊ နှစ်သက်သည်။ ကြိုက်သည်။ “ကျအောင် ပြောတတ်သည်။” ၇၊ လျော့ပါးသည်။ ဆုတ်ယုတ်သည်။ “အရွယ်ကျသည်။” ၈၊ မအောင်မမြင် ဖြစ်သည်။ “စာမေးပွဲကျသည်။” ၉၊ ကျဆုံးသည်။ ၁၀၊ စည်း- အရေအတွက်အတိအကျဖြစ်ကြောင်း ပြသောစကားလုံး။ “တစ်ဦးလျှင် နှစ်ခုကျယူပါ။” (စာ ၂၂)

ဒါကြောင့် မြန်မာစာမှာ ‘ကျ’ အသုံးဟာ တော်တော်လေးများပါတယ်။ ‘ကျ’ ကို လုံးချင်းကြိယာအနေနဲ့သုံးသလို နာမ်စကားတွေနဲ့ တွဲပြီး စိတ်ဓာတ်ကျ၊ စာမေးပွဲကျ၊ အရွယ်ကျ၊ ဇိမ်ကျ၊ နေရာကျ၊ နေသားကျ၊ အသားကျ စသည်ဖြင့် နာမ်ပေါင်းကြိယာအနေနဲ့ အမျိုးမျိုး သုံးပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အခြားကြိယာတွေနဲ့တွဲပြီး ကျခံ၊ ကျဆုံး၊ ကျဆင်း၊ ကျရောက်၊ ကုန်ကျ စသည်ဖြင့် လုံးတွဲကြိယာအနေနဲ့လဲသုံးပါတယ်။ ဒီလို ‘ကျ’ ဟာတော်တော်လေး အသုံးများနေတော့ သမီးတို့လို လူငယ်တချို့အတွက် မြင်မြင်သမျှ ‘ကျ’ ရေးချင်စရာ ဖြစ်နေတော့တာပေါ့။

‘ကြ’ ကတော့ အင်မတန်ရိုးရှင်းတဲ့ အသုံးတစ်ခုပါ။ ‘ကြ’ ဟာ ကြိယာရဲ့နောက်ကနေအများဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြတဲ့ အများပြုပစ္စည်းစကားလုံးတစ်ခုပါပဲ။ ‘ကြ’ ကို ဂျပန်ဆင် မြန်မာအင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်က “Affix of number, denoting the plural” (p 225) လို့ ဖော်ပြပါတယ်။ မြန်မာစာအဖွဲ့ရဲ့ မြန်မာအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်မှာ ‘ကြ’ ရဲ့အဓိပ္ပာယ်ကို သုံးမျိုးပြပေမဲ့ တကယ်အသုံးများတာကတော့ အများပြုကြိယာ နောက်လိုက်ပစ္စည်း “particle suffixed to verbs to denote to plurality (as in သွား-၊ လာ-)” (p 36) တစ်မျိုးပဲဖြစ်ပါတယ်။ မြန်မာအဘိဓာန်မှာလဲ ‘ကြ’ ကို နှစ်မျိုးပြပေမဲ့ စပါး ၂၅၆ တင်းဆံ့သော အဆောက်အအုံလိုအဓိပ္ပာယ်ရတဲ့ ‘ကြ’ နာမ်စကားလုံးက တော်တော်အသုံးနည်းပြီး အများပြုကြိယာပစ္စည်း ‘ကြ’ ကသာ အသုံးတွင်ကျယ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ‘ကျ’ နဲ့ ယှဉ်လိုက်ရင် ‘ကြ’ ဟာ

အများပြု ကြိယာနောက်လိုက်ပစ္စည်းအဖြစ် တစ်မျိုးတည်းသာ
အသုံးများတာ ဖြစ်ပါတယ်။

အများပြုကြိယာနောက်လိုက်ပစ္စည်းဆိုတာကတော့ ‘ကြ’
ရှေ့က ကြိယာဟာ အများဆောင်ရွက်တယ်၊ အများပါဝင်တယ်
ဆိုတာ ဖော်ပြတာဖြစ်ပါတယ်။

“သွားကြတယ်” - သွားတဲ့သူ အများဖြစ်ကြောင်းပြ၊

“စားကြတယ်” - စားတဲ့သူ အများဖြစ်ကြောင်းပြ၊

“ပြောကြတယ်” - ပြောတဲ့သူ အများဖြစ်ကြောင်းပြ၊

ဒါကြောင့် ‘ကြ’ ရဲ့အသုံးဟာ အင်မတန်ရိုးရှင်းပါတယ်။

ဒီနေရာမှာ ‘ကျ’နဲ့ရေးလိုက်လို့ “သွားကျတယ်” “စားကျ
တယ်” “ပြောကျတယ်”ဆိုရင် ‘ကျ’ဟာ ကြိယာဖြစ်တဲ့အတွက်
‘သွားကျ’ ‘စားကျ’ ‘ပြောကျ’ဟာ လုံးတဲ့ကြိယာတွေ ဖြစ်သွား
ပါပြီ။ သွားတာကတော့ ဟုတ်ပါပြီ၊ ‘ကျ’က ဘာ ‘ကျ’ တာလဲ။
‘စား’တာကတော့ ဟုတ်ပါပြီ၊ ‘ကျ’က ဘာ ‘ကျ’ တာလဲ။ ‘ပြော’
တာကတော့ ဟုတ်ပါပြီ၊ ‘ကျ’က ဘာ ‘ကျ’ တာလဲ။ အဓိပ္ပာယ်
မရှိတော့ပါဘူး။

ဆောင်းပါးရှေ့ပိုင်းမှာ “အားကျ”ကို “အားကြ”လို့ ရေး
လိုက်ရင်တော့ အဓိပ္ပာယ်လုံးဝ ပြောင်းသွားပြီ၊ ဘယ်လိုပြောင်းလဲ
ဆိုတာ ‘ကြ’ အကြောင်းပြောပြီးသွားတဲ့အခါ ရှင်းပြမယ်လို့ ပြောခဲ့
ပါတယ်။ “အားကျလား” လို့ပြောရင် “အားကျ”ဟာ ကြိယာ
စကားလုံးဖြစ်ပြီး တစ်ခုခုကိုသဘောကျလား၊ အားကျလားမေးတာ
ဖြစ်ပါတယ်။ “အားကြလား”/အားဂျလား/ ဆိုရင်တော့ “အား”
က ကြိယာစကားလုံး “ကြ”က အများပြု ပစ္စည်းစကားလုံးဖြစ်တဲ့

mgyoe.com

အတွက် အားလပ်ကြရဲ့လားလို့ မေးတဲ့အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်သွားပါတယ်။
အပင့်အရစ် ပြောင်းသွားရုံနဲ့ အသံရော၊ သဒ္ဒါရော အဓိပ္ပာယ်ပါ
ပြောင်းသွားတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီဆောင်းပါးဟာ သမီးကိုအကြောင်းပြုပြီး သမီးဖတ်ဖို့လို့
ပြောခဲ့ပါတယ်။ သမီးက စာရေးရင် အများပြုပစ္စည်း ‘ကြ’ နေရာမှ
တ ‘ကျ’ တည်း ‘ကျ’ နေလို့ပါ။ တကယ်တော့ ‘ကြ’ ခင်များ
တော်တော်မျက်နှာငယ်ရှာတာပါ။ သူ့မှာ အများပြုအသုံးတစ်ခု
ကိုပဲ ထမ်းဆောင်နေရတာပါ။ အများပြု ‘ကြ’ ကိုကျဆင်းတာကို
အခြေခံပြီး အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုးနဲ့ သုံးနေတဲ့ ‘ကျ’ နဲ့တော့ မမှားစေ
ချင်ပါဘူး။ အဖေရေးတဲ့ ဆောင်းပါး၊ သမီးဖတ်ပြီးရင်တော့
နောက်ထပ် မမှားလောက်တော့ဘူး ထင်ပါရဲ့။

၄ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၂၄

လူငယ်များအတွက် ဆောင်းပါးအလွယ်ရေးနည်း

ကျောင်းသူကျောင်းသားအရွယ်မှစ၍ လူငယ်များသည် စာစီစာကုံး အရေးအသားနှင့် ရင်းနှီးယဉ်ပါးပြီး ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ် ရေးရန်အတွက်တွင်မူ မဝံ့မရဲ ဖြစ်တတ်ကြပါသည်။ စင်စစ်တွင် စာစီစာကုံးနှင့် ဆောင်းပါးတို့သည် သဘောသဘာဝအနည်းငယ်ကွာခြားသော်လည်း စာအရေးအသားတွင်မူ များစွာကွာခြားသည် မဟုတ်ပါ။ စာစီစာကုံးကိုကောင်းစွာ ရေးတတ်သူ လူငယ်များအနေဖြင့် ဆောင်းပါး၏သဘောသဘာဝကို သိရှိပြီဆိုလျှင် ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ကို ကောင်းမွန်စွာ ရေးသားနိုင်မည်မှာ မလွဲစကန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ယခု ဆောင်းပါးသည် စာစီစာကုံးအရေးအသားအခြေခံရှိပြီးဖြစ်သော လူငယ်များအတွက် ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ကို အလွယ်တကူရေးသားနိုင်ရန် ဆောင်းပါး၏ သဘောသဘာဝနှင့် ရေးပုံရေးနည်းကို ဖော်ပြသော ဆောင်းပါး ဖြစ်ပါသည်။

၁။ ဆောင်းပါးဟူသည်

ဆောင်းပါးဟူသည် သတင်းစာ၊ မဂ္ဂဇင်း သို့မဟုတ် အခြားပုံနှိပ်ထုတ်ဝေစာစောင်များ၊ အွန်လိုင်းစာမျက်နှာများတွင် ကဗျာ၊ ဝတ္ထုစသည့်အခြားစာများနည်းတူ ရေးသားဖော်ပြလေ့ရှိသောစာအမျိုးအစားတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ဆောင်းပါးဟူသောဝေါဟာရသည် “ဆောင်”နှင့် “ပါး”စကားနှစ်ရပ်မှလာသည်ဟု ဖတ်မှတ်ခဲ့ဖူးပါသည်။ “ဆောင်”သည် ‘ပို့ဆောင်ခြင်း’၊ ‘ပါး’သည် ‘ပေးအပ်ခြင်း’ ဟူသော အနက်များရှိပြီး “ဆောင်ပါး”သည် ပို့ဆောင်သည်။

ပေးပို့သည်။ ပို့ဆောင်ပေးအပ်သည်ဆိုသော အနက်များရှိပါသည်။
ရှေးရတုတစ်ပုဒ်တွင် ချစ်သူထံမှ စာလွှာတစ်စောင်ပင် မရှိရသည့်
အတွက် “ဆောင်ပါး စာခွေ၊ ကျွန်သာစေ ဟု၊ သက်ဆက်ရှိုင်းထွတ်၊
နေဘိတတ်ခဲ့” ဟူသောစာသားကလေးရှိခဲ့ပါသည်။ ‘ဆောင်ပါး’
မှ ‘ဆောင်းပါး’ ဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုပါသည်။

မြန်မာအဘိဓာန်တွင် “ဆောင်းပါး” ကို “လူလွတ်၍ဖြစ်
စေ၊ လူကြီးပါး၍ဖြစ်စေ ရပ်ဝေးသို့ပေးပို့လိုက်သောပစ္စည်း၊ စာ”
(မြန်ဘိ၊ ၁၁၉) ဟုလည်းကောင်း၊ “သတင်းစာ မဂ္ဂဇင်း စသည်
တို့တွင်ဖော်ပြသော ဗဟုသုတဆိုင်ရာ၊ စာတမ်း” (မြန်ဘိ၊ ၁၁၉)
ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ဆောင်းပါးသည် စကားပြေအရေးအသားတစ်မျိုးဖြစ်ပြီး
အကြောင်းအရာတစ်ခုခုကို ဦးတည်ကာ ဗဟုသုတပေးလိုသည့်
အတွက် ရေးသားသောစာမျိုးဖြစ်သည်။ ဆောင်းပါးကို စာနယ်ဇင်း
ဟုခေါ်သော သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်းတို့တွင် အခြားစာများ
နှင့်အတူ ဖော်ပြလေ့ရှိသည်။ မျက်မှောက်ကာလတွင်မူ အွန်လိုင်း
စာမျက်နှာများပေါ်တွင်လည်း ဆောင်းပါးများကို ဖော်ပြလာကြ
သည်။ ဆောင်းပါးများတွင် များသောအားဖြင့် အကြောင်းအရာ
တစ်ရပ်ကိုသာ ဦးတည်ဖော်ပြလေ့ရှိသော်လည်း ဦးတည်သော
အကြောင်းအရာနှင့် ဆက်စပ်သည့်ဆက်နွှယ်ရာအကြောင်းအရာ
များကို သိုင်းဝိုင်းဖော်ပြခြင်းမျိုးလည်း တွေ့ရသည်။

၂။ စာစီစာကုံးနှင့် ဆောင်းပါး

အခြေခံပညာကိုကျော်ဖြတ်လာကြသည့် လူငယ်များအဖို့
စာစီစာကုံး၏သဘောသဘာဝကို အထိုက်အလျောက် သိရှိခဲ့ကြ

mgyoe.com

ပြီး စာစီစာကုံးများကိုလည်း အတော်အတန် ရေးသားခဲ့ကြပြီး ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ စင်စစ်အားဖြင့် စာစီစာကုံးသည် စကားပြေ အရေးအသားအားလုံး၏ အခြေခံ ဖြစ်ပါသည်။ စာစီစာကုံးတစ်ပုဒ် ကို ကောင်းစွာရေးသားနိုင်ပြီဆိုလျှင် ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်ကာ နောက်တစ်ဆင့်တက်လှမ်းရန် များစွာခဲယဉ်းမှု မရှိနိုင်တော့ပါ။ စာစီစာကုံးအရေးအသားကို ခံစားမှုနှင့် အတွေးအမြင်ဘက်သို့ အားပြုလိုက်လျှင် အက်ဆေးခေါ်ရသစာတမ်းတစ်ပုဒ်ကို ဖန်တီးနိုင် မည်ဖြစ်ပြီး ဗဟုသုတနှင့် အသိသညာဘက်သို့ အားပြုလိုက်လျှင် ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ကို ဖန်တီးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ဇာတ် နှောင်များအပြောစကားများကို ထည့်သွင်းကာ လူ့စရိုက်လက္ခဏာ ဘက်သို့ အားပြုလိုက်လျှင် ဝတ္ထုတိုတစ်ပုဒ်ကို ဖန်တီးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

စာစီစာကုံးနှင့်ဆောင်းပါးတို့သည်အခြေခံအားဖြင့် တူညီမှု ရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ စာစီစာကုံးတွင် ခေါင်းစဉ်၊ နိဒါန်း၊ စာကိုယ်၊ နိဂုံးအင်္ဂါရပ်များ ရှိသကဲ့သို့ ဆောင်းပါးတွင်လည်း ခေါင်းစဉ်၊ နိဒါန်း၊ စာကိုယ်၊ နိဂုံး ဟူသောအင်္ဂါရပ်များနှင့်ပြည့်စုံရန် လိုအပ်ပါသည်။ စာစီစာကုံးတွင် သရုပ်ဖော်၊ ဖြစ်စဉ်ပြ၊ ကြောင်း ကျိုးပြ၊ ဖွင့်ဆိုရှင်းအဖွဲ့လေးမျိုး ရှိသကဲ့သို့ ဆောင်းပါးတွင်လည်း အဆိုပါ အဖွဲ့လေးမျိုးဖြင့် ရေးသားနိုင်ပါသည်။ စာစီစာကုံးနှင့် ဆောင်းပါးနှစ်မျိုးစလုံးတွင် ကိုယ်တွေ့အတွေ့အကြုံကို အခြေခံ ရေးခြင်းမျိုးရှိသကဲ့သို့ အချက်အလက်အပေါ်အခြေခံရေးခြင်းမျိုး လည်း ရှိပါသည်။

စာစီစာကုံးနှင့် ဆောင်းပါး အဓိကကွာခြားချက်မှာ ဆောင်းပါးသည် အကြောင်းအရာနယ်ပယ် ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာခြင်း၊ တစ်သီးတစ်သန့်ဖြစ်သော သို့မဟုတ် ကျယ်ပြန့်သော ပရိသတ်ကို ဦးတည်ချက်ထားရှိလာခြင်း၊ အကြောင်းအရာတစ်ခုကို ဖော်ပြရန်အတွက် အတွေ့အကြုံ သို့မဟုတ် အချက်အလက်များ သို့မဟုတ် အတွေ့အကြုံနှင့်အချက်အလက်ပေါင်းစပ်မှုတို့အပေါ် ပိုမိုအားပြုလာခြင်း၊ ဆောင်းပါးတစ်စောင် ရေးရန်အတွက် ရေးသားမည့်အကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်၍ လုံလောက်သော အတွေ့အကြုံရှိရခြင်း၊ အချက်အလက်ခိုင်မာမှုအတွက် လေ့လာ ဆန်းစစ်ရန် လိုအပ်ခြင်း၊ တင်ပြချက်များသည် တိကျခိုင်မာရန် လိုအပ်ခြင်း၊ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရေးသားရခြင်း၊ အရေးအသားတွင် စာစီစာကုံးထက် ပိုမိုအဆင့်မြင့်စေရန် သတိပြုရေးသားရခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ ကျောင်းသင်စာစီစာကုံးရေးသားရာတွင် အချိန်အတိုင်းအတာအရ အရေးအသားပမာဏ ကန့်သတ်ချက်ရှိသော်လည်း ဆောင်းပါးရေးသားရာတွင်မူ မိမိစိတ်ကြိုက် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားနိုင်ပါသည်။

အချုပ်အားဖြင့် ဆောင်းပါးသည် စာစီစာကုံးကို အခြေခံပြီး စာစီစာကုံးထက် တစ်ဆင့်မြင့်သော စကားပြေအမျိုးအစား တစ်ရပ်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

၃။ ဆောင်းပါးအမျိုးအစားများ

ဆောင်းပါးများကိုရည်ရွယ်ချက်အလိုက်ဖြစ်စေ၊ အကြောင်းအရာအလိုက်ဖြစ်စေ၊ ရေးပုံရေးနည်းအလိုက်ဖြစ်စေ အမျိုးအစားခွဲနိုင်ပါသည်။

(က) ရည်ရွယ်ချက်အလိုက်အမျိုးအစားများ

ဆောင်းပါးအမျိုးအစားများကို ဆောင်းပါးက ပေးလိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်အပေါ်မူတည်၍ ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးအစား သုံးမျိုး ခွဲခြားနိုင်ပါသည်။

- ဗဟုသုတရရှိစေရန်ရည်ရွယ်သော သုတဆောင်းပါး
- ဗဟုသုတနှင့်အတူ စိတ်ခံစားမှုတစ်ခုခုကို ရရှိစေရန် ရည်ရွယ်သော သုတရသဆောင်းပါး
- အတွေးအမြင် တစ်စုံတစ်ခုကို ရရှိစေရန် ရည်ရွယ်သော အတွေးအမြင်ဆောင်းပါး

တို့ ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) အကြောင်းအရာအလိုက်အမျိုးအစားများ

ဆောင်းပါးသည် အကြောင်းအရာမျိုးစုံကို ရေးသားနိုင် သည့်အတွက် ဆောင်းပါးများကို အကြောင်းအရာအလိုက် အမျိုး အစားခွဲလျှင် အမျိုးအစားများစွာ ရရှိနိုင်ပါသည်။

သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာဆောင်းပါး၊ ယဉ်ကျေးမှုဆောင်းပါး၊ ကျန်းမာရေးဆောင်းပါး၊ ပညာရေးဆောင်းပါး၊ စာပေဆောင်းပါး၊ အနုပညာဆောင်းပါး၊ ဘာသာစကားဆောင်းပါး၊ ဘာသာရေး ဆောင်းပါး၊ စီးပွားရေးဆောင်းပါး၊ နိုင်ငံရေးဆောင်းပါး၊ ခရီးသွား ဆောင်းပါး စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိနိုင်ပါသည်။

(ဂ) ရေးပုံရေးနည်းအလိုက်အမျိုးအစားများ

ရေးပုံရေးနည်းကိုလိုက်၍လည်း အမျိုးအစားခွဲနိုင်ပါသည်။

ရိုးရိုးဆောင်းပါး၊ သတင်းဆောင်းပါး၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိဆောင်းပါး၊ မှတ်တမ်းဆောင်းပါး၊ ဝေဖန်ရေးဆောင်းပါး၊ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခန်း ဆောင်းပါး၊ သုတေသနဆောင်းပါး စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ဆောင်းပါးရေးဟန်နှစ်မျိုး

မြန်မာစာအရေးအသားတွင် အပြောဟန်အရေးအသားနှင့် အရေးဟန် (စာဟန်) အရေးအသား ဟူ၍ ရေးဟန်နှစ်မျိုးရှိရာ ဆောင်းပါးကို နှစ်သက်ရာအမျိုးအစားဖြင့်ရေးသားနိုင်ပါသည်။ မြန်မာစာအရေးအသားတွင် စာဟန်အရေးအသားက ပိုမိုလွှမ်းမိုးမှုရှိသဖြင့် စာဟန်ဖြင့်သာရေးရမည် ဟူသော သတ်မှတ်ချက်မျိုး မရှိပါ။ မည်သည့်ရေးဟန်ဖြင့်ရေးသည်ဖြစ်စေ ရေးသားတင်ပြပုံကောင်းမွန်လျှင် ဆောင်းပါးကောင်းတစ်ပုဒ်ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

အပြောဟန်အရေးအသားနှင့် ပတ်သက်၍ ဆရာမကြီး လူထုဒေါ်အမာ၏ “လှချင်တဲ့ သမီးလေးများသို့” ဆောင်းပါးအရေးအသားကို သာဓကအဖြစ် တင်ပြလိုပါသည်။

“ကနေ့အမေတို့နိုင်ငံမှာ လုပ်စရာတွေအများကြီး ရှိနေပါတယ်။ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ စီးပွားရေး စသဖြင့် လုပ်ရမှာတွေက တောင်လိုပုံပြီး စောင့်နေပါတယ်။ အဲဒီအလုပ်တွေကို လှပပေါ့လွင် မြောက်ကြွနေတဲ့ ခန္ဓာကိုယ်ဖြစ်ဖို့ ကြိုးစားလုံးပမ်းနေရတာနဲ့ အချိန်ကုန်ငွေကုန်ခံနေကြရမှာလား။ မိန်းကလေးတွေမှာ ဒီထက်ပိုတန်ဖိုး ရှိတဲ့ လုပ်ငန်းတာဝန်တွေထမ်းရွက်ဖို့ အသင့်ပြင်ထားကြရဦးမှာပါ။ လှအောင်-ပအောင် ယောက်ျားတွေ မြင်ရင် ကြိုက်ချင် ချစ်ချင်လာအောင် ရှိသမျှဖော်ထုတ် မြှူဆွယ်တယ်ဆိုတာ အလွန်သေးသိမ်တဲ့ ယုတ်ညံ့တဲ့ စိတ်ထားပါ။ တို့မိန်းကလေးတွေမှာ အင်မတန်ကြီးလေးတဲ့ တာဝန်တွေ ထမ်းရွက်ဖို့ အများကြီးရှိပါတယ်။ လှလှ မလှလှ ကျန်းမာဖို့၊ စိတ်ကောင်းစေတနာရှိဖို့၊ အသိအမြင်မြင့်မားဖို့ ငါတို့ ကြိုးစားနေရမှာပါ” (လူထုဒေါ်အမာ၏ အမေ့ရှေးစကားစာအုပ်မှ)

အရေးဟန် (စာဟန်) အရေးအသားနှင့် ပတ်သက်၍ ဆရာကြီးမင်းသုဝဏ်၏ “မြောသံ” ဆောင်းပါးမှ အရေးအသားကို သာဓကအဖြစ် တင်ပြလိုပါသည်။

“ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာ ယောက်ျားကလေးများအဖို့ အရေးကြီးသောအချက်တစ်ခုမှာ ရှင်ပြုခြင်းဖြစ်သည်။ ရှင်မပြုရသေးသော ယောက်ျားကလေးသည် အသက်ငယ်သည်ဖြစ်စေ အသက်ကြီးသည်ဖြစ်စေ လူတော်မဝင်သေးဟု အသိအမှတ်ပြုခံရသည်။ မိမိကိုယ်တိုင်လည်း ဤသို့ပင် အတွေးရောက် စိတ်ငယ်လျက် ရှိသည်။ ရှင်ပြုပြီးသော အခါတွင်ကား ‘ငါယောက်ျားကောင်းတစ်ဦးပါတကား’ ဟုအတွေးရောက်ကာ အပြောကိုလည်း တစ်မျိုးပြင်သည်။ အနေအထိုင်အမူအရာကိုလည်း တစ်မျိုးပြင်သည်။ မိမိအောက် ညီငယ် နှမငယ်များအပေါ်တွင် သဘောထားကြီးကြီးထားစ ပြုလာသည်။ လူကြီးမိဘတို့၏ စကားကိုလည်း နားလည်စပြုလာသည်။ ဤသို့ စိတ်ထားပြောင်းလာသည်နှင့်အမျှ ထို ကိုရင်လူထွက်၏ ကိုယ်ခန္ဓာသည်လည်း တစ်မျိုးပြောင်းလဲဖွံ့ဖြိုး ထွားကျိုင်းလာလေသည်။ (မြန်မာစာ မြန်မာမှု စာအုပ်မှ)

၅။ ဆောင်းပါးရေးရန်ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း

(က) ပလက်ဖောင်းရွေးချယ်ခြင်း

ဆောင်းပါး ရေးသားတော့မည်ဆိုလျှင် ရှေးဦးစွာ မိမိရေးသားမည့်ပလက်ဖောင်းကို စဉ်းစားရပါမည်။ မိမိရေးသော ဆောင်းပါးသည် စာနယ်ဇင်းဟုခေါ်သော သတင်းစာ၊ စာစောင်၊ မဂ္ဂဇင်း၊ ဂျာနယ် စသည့်တွင် ဖော်ပြရန်အတွက်လော၊ အွန်လိုင်း

မိဒီယာအတွက်လော၊ လူမှုကွန်ရက်စာမျက်နှာတွင် ဖော်ပြရန် အတွက်လော စသည်ကို ဦးစွာစဉ်းစားရပါမည်။

(ခ) အကြောင်းအရာရွေးချယ်ခြင်း

ဆောင်းပါးရေးသားရန်အတွက်စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသော အကြောင်းအရာ သို့မဟုတ် စာဖတ်သူကိုအကျိုးပြုနိုင်မည့် အကြောင်းအရာတစ်ခုခုကို ရွေးချယ်ပါ။ ထိုအကြောင်းအရာသည် ပရိသတ် စိတ်ဝင်စားပြီး ပရိသတ်နှင့် သက်ဆိုင်ဆီလျော်သည့် အကြောင်းအရာဖြစ်စေရန်သတိပြုပါ။ ထိုအကြောင်းအရာသည် ပရိသတ်ကို ဗဟုသုတ တိုးပွားစေမည်၊ အသိအမြင်တစ်ခုခုကို ရရှိစေမည့် အကြောင်းအရာမျိုးဖြစ်သင့်ပါသည်။ ကိုယ်ရွေးချယ်ထားသည့်အကြောင်းအရာကို လွမ်းခြုံပြောမည်လော၊ ရှုထောင့်တစ်ခုမှ အထူးပြုပြောမည်လော ဆုံးဖြတ်ရပါမည်။

(ဂ) ပရိသတ်ကို သတ်မှတ်ခြင်း

မိမိရေးသားတင်ပြမည့်ဆောင်းပါးသည် သီးသန့်လူနည်းစု ပရိသတ်အတွက်လော၊ ယောကျ်ားလူများစုပရိသတ်အတွက်လော၊ ပညာတတ်ပရိသတ်အတွက်လော၊ သာမန်ပရိသတ်အတွက်လော စသည်ဖြင့် သတ်မှတ်ပြီး ပရိသတ်နှင့်လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ရေးသားရန် ပြင်ဆင်ရပါမည်။

အကြောင်းအရာနှင့်ပရိသတ်ကို ရွေးချယ်သတ်မှတ်ရာတွင် တစ်ခါတရံ မိမိရေးသားလိုသည့် အကြောင်းအရာက ဦးစွာ မိမိအတွေးထဲသို့ရောက်ရှိလာပြီး ထိုအကြောင်းအရာကို မည်သည့် ပရိသတ်ထံပေးမည်ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ရခြင်းလည်းရှိပါသည်။ တစ်ခါတရံ မည်သူ့အတွက် ရေးသားမည်ဆိုသည့် ပရိသတ်က

ဦးစွာ မိမိအတွေးထဲသို့ ရောက်ရှိလာပြီး ထိုပရိသတ်အတွက် မည်သည့်အကြောင်းအရာကိုပေးမည်ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း မျိုးလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။

(ဃ) အချက်အလက်စုဆောင်းခြင်း

အကြောင်းအရာကို ရွေးချယ်သတ်မှတ်ပြီးပြီဆိုလျှင် မိမိ ပြောလိုသည့်အကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်၍ ပံ့ပိုးရန် အချက် အလက်များကို စုဆောင်းထားရပါမည်။ အချက်အလက်နှင့်အကြံ ဉာဏ်များကို စုဆောင်းရန်အတွက် စိစစ်လေ့လာမှုပြုလုပ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် သုတေသနပြုရပါမည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် အကြောင်းအရာဆိုင်ရာဆောင်းပါးများ၊ စာအုပ်များ သို့မဟုတ် အခြားထုတ်ဝေမှုများဖတ်ရှုခြင်း သို့မဟုတ် ယင်းနယ်ပယ်မှ ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ စသည်တို့ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ အချက်အလက်များကို လေ့လာ စိစစ် ခြင်းသည် ယုံကြည်စိတ်ချရပြီး ဆွဲဆောင်မှုရှိသော ဆောင်းပါး တစ်ပုဒ်ကို ဖန်တီးရာတွင် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သောအဆင့် တစ်ခုဖြစ် သည်။

ရရှိသော အချက်အလက်များကို တစ်နေရာတည်းတွင် စုဆောင်းသိမ်းဆည်းပြီး စုဆောင်းထားသော အချက်အလက် များကို အစီအစဉ်တကျ တူရာစုစည်းထားရပါမည်။

(င) ပုံကြမ်းချ၍ ကောက်ကြောင်းဆွဲခြင်း

အခြေခံပညာသင်ယူစဉ်က စာစီစာကုံးရေးသားရာတွင် ပေးထားသော အချက်အလက်များကို ပုံကြမ်းအဖြစ် အသုံးပြု ရေးသားခဲ့ကြပါသည်။ ယခု ဆောင်းပါးရေးသားရန်အတွက်

အချက်အလက်ကို ပုံကြမ်းအဖြစ် ကိုယ်တိုင် အစီအစဉ်တကျ ချမှတ်ရပါမည်။ အချက်အလက်များ ဖန်တီးထားသောပုံကြမ်း သည် မိမိရေးသားမည့် ဆောင်းပါးအတွက် ကောက်ကြောင်း တစ်ခုအဖြစ် စိတ်ကူးများကို စုစည်းပုံပေါ်စေမည် ဖြစ်သည်။ ထိုပုံကြမ်းကောက်ကြောင်းသည် မိမိစိတ်ကူးကိုချောမွေ့စွာ စီးဆင်း စေပြီး ဆောင်းပါးရေးသည့်အခါ အစီအစဉ်တကျနှင့်သက်သောင့် သက်သာ ဖြစ်စေသည်။ ပုံကြမ်းကောက်ကြောင်း ရေးဆွဲပြီးပြီ ဆိုလျှင် ဆောင်းပါးအင်္ဂါရပ်များနှင့်အညီ ဆောင်းပါး တစ်ပုဒ်ကို စတင် ရေးသားနိုင်ပါပြီ။

၆။ ဆောင်းပါးအင်္ဂါရပ်များ

ဆောင်းပါး၏ အင်္ဂါရပ်များသည် စာစီစာကုံးကဲ့သို့ပင် ရိုးရှင်းပါသည်။

ဆောင်းပါး၏ အင်္ဂါရပ်များမှာ -

- (က) ခေါင်းစဉ်
- (ခ) နိဒါန်း
- (ဂ) စာကိုယ်
- (ဃ) နိဂုံး

တို့ ဖြစ်ပါသည်။

(က) ခေါင်းစဉ်

ပရိသတ်(စာဖတ်သူ)နှင့် ပထမဦးဆုံးမြင်တွေ့ရမည့်အရာ မှာ ခေါင်းစဉ်ဖြစ်သည်။ ခေါင်းစဉ်သည် ပရိသတ်စိတ်ဝင်စားပြီး ဆွဲဆောင်နိုင်မည့် ခေါင်းစဉ်မျိုး ဖြစ်ရပါမည်။ ခေါင်းစဉ်တွင် သော့ချက်စကားလုံးပါဝင်သင့်ပါသည်။ ခေါင်းစဉ်တွင် သော့ချက် စကားလုံးပါဝင်ခြင်းသည် မိမိဆောင်းပါးကို ဂူးဂဲလ် ရှာဖွေရေး

(google search) ကဲ့သို့ အွန်လိုင်းမှ ရှာဖွေရာတွင် များစွာ အထောက်အကူပြုနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ခေါင်းစဉ်သည် ရှင်းလင်း ပြီး ဆောင်းပါး၏အဓိကအကြောင်းအရာ သို့မဟုတ် ပေးလို သည့်အချက် (message) နှင့် ဆီလျော်ညီညွတ်မှု ရှိရပါမည်။ ခေါင်းစဉ်သည် အလွန်ရှည်လျား မနေသင့်ပါ။

(၂) နိဒါန်း

နိဒါန်းသည် မိမိတင်ပြချက်အပေါ်တွင် ပရိသတ် အာရုံ စူးစိုက်မှုရှိလာအောင် ရေးသားသင့်ပါသည်။ နိဒါန်းရေးသားရာ တွင် ဝေါဟာရစွမ်းရည်ကို အသုံးပြုရပါမည်။ ဆောင်းပါး၏ ဆော့ချက်စကားလုံးကို ရှင်းလင်းဖော်ပြခြင်းဖြင့်လည်း ဆွဲဆောင် နိုင်ပါသည်။ နိဒါန်းတွင် ဆောင်းပါး၏ ရည်ရွယ်ချက်ကိုလည်း ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ ဆောင်းပါးတွင် ဖော်ပြမည့် အကြောင်းအရာ သည် အဘယ်ကြောင့် ဖတ်ရှုမှတ်သားသင့်သည်၊ အဘယ်ကြောင့် အရေးကြီးသည်၊ အဘယ်ကြောင့် ဂရုတစိုက် ဖတ်ရှုသင့်သည်ကို လည်း ဆွေးနွေးဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ နိဒါန်းတွင် အဓိက အကြောင်း အရာကို လျင်မြန်စွာ အကျဉ်းချုပ်ပြီး သင့်စာဖတ်သူ၏အာရုံကို ဖမ်းစားသင့်သည်။ သင့်မိတ်ဆက်မှုကို ပိုစိတ်ဝင်စားလာစေရန် မေးခွန်းတစ်ခု၊ ဖြစ်ရပ်တစ်ခု သို့မဟုတ် အံ့ဩစရာကောင်းသည့် အချက်ကိုအသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ နိဒါန်းသည် တိုခြင်းရှည်ခြင်းထက် ပရိသတ်ကို မည်သို့ ဆွဲဆောင်မှုပြုမည် ဆိုသည်က နိဒါန်း၏ ပရိယာယ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

(၃) စာကိုယ်

စာစီစာကုံး ရေးသားခဲ့စဉ်ကလိုပင် စာကိုယ်တွင် မိမိ ပြောမည့် အကြောင်းအရာ၏ အချက်အလက်များကို ပုံကြမ်း

ကောက်ကြောင်းအတိုင်း အသေးစိတ် ရေးရပါမည်။ ဆောင်းပါး တစ်ခု၏ ကိုယ်ထည်သည် အများဖတ်ရ လွယ်ကူစေရန်အတွက် ကဏ္ဍတစ်ခုစီအတွက် ခေါင်းစဉ်ခွဲများနှင့် ခေါင်းစဉ်ခွဲငယ်များ ပါရှိသော ဖွဲ့စည်းမှုကိုလည်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

ခေါင်းစဉ်ခွဲများဖြင့် ဆောင်းပါးကို ဖွဲ့စည်းခြင်းသည် စာဖတ်သူအတွက် ပိုမိုရှင်းလင်းလွယ်ကူစွာ နားလည်စေနိုင်သည့် အတွက် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ခေါင်းစဉ်ခွဲများဖြင့်ဖော်ပြခြင်းသည် အစာကိုအတုံးငယ်များဆစ်ပိုင်း စားသုံးရသည့်အတွက်အစာကြေလွယ်သကဲ့သို့ အကြောင်းအရာကို ကဏ္ဍအလိုက် ဆစ်ပိုင်းထားသဖြင့်စာဖတ်သူများအတွက် အစိတ် အပိုင်းအလိုက် နားလည်ရန် ပိုမိုလွယ်ကူစေသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဆောင်းပါးတွင် ရေးသားသည့် အကြောင်းအရာသည် စာဖတ်သူများအတွက် တန်ဖိုးရှိသည့် သေချာစွာ လေ့လာဆန်းစစ် ထားသော အချက်အလက်များ ဖြစ်သင့်ပါသည်။ ပရိသတ်များ၏ နေ့စဉ်ဘဝတွင် အသုံးပြုနိုင်သည့် ဗဟုသုတ၊ ထိုးထွင်းသိမြင်မှု၊ အကြံပြုချက် သို့မဟုတ် အကြံဉာဏ်များကို ပေးသင့်ပါသည်။ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းနှင့် ကျစ်လျစ်သော ပုံစံဖြင့် ရေးသားပြီး စိတ်ကူးစိတ်သန်းနှင့်အချက်အလက်များကို ပံ့ပိုးရန်အတွက် အကိုးအကားများ၊ သာဓကများ၊ စာရင်းဇယားများ၊ သရုပ်ဖော်ပုံ များကို လိုအပ်သလို အသုံးပြုသင့်ပါသည်။

(၄) နိဂုံး

ဆောင်းပါးကို ခိုင်မာသောအဆုံးသတ်ဖြင့် နိဂုံးချုပ်ပါ။ ဆောင်းပါး၏အကြောင်းအရာကို အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြသော သို့မဟုတ် အသိပေးသော ခိုင်မာသည့် ကောက်ချက်ဖြင့်အနားသတ်ကာ နိဂုံး

ချုပ်ပါ။ ယေဘုယျအားဖြင့် ကောက်ချက်ချရာတွင် စိတ်ကူးသစ်များ မပါဝင်ဘဲ ဖော်ပြခဲ့သည်များကို အကျဉ်းချုံးတင်ပြလေ့ရှိသည်။ ကောက်ချက်သည် တိုတိုတုတ်တုတ်နှင့် မှတ်သားစရာ ဖြစ်သင့်ပြီး စာဖတ်သူများကို ဖော်ပြခဲ့သည့် အကြောင်းအရာနှင့် ဆက်လက်ထိတွေ့ရန် သို့မဟုတ် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် တွန်းအား ပေးသင့်ပါသည်။ နိဂုံးစာပိုဒ်သည် စာဖတ်သူကို စိတ်ကျေနပ်မှုရရှိစေရန်လိုအပ်ပြီး ဆက်လက်သိလိုစိတ်နှင့် စဉ်းစားစရာ တစ်ခုခု သို့မဟုတ် အတွေးအမြင် တစ်ခုခုကို ကျန်ရစ်စေသင့်ပါသည်။

၇။ ဆောင်းပါးအရေးအသား

(က) လေသံ

ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်တွင် လေသံသည်အရေးကြီးပါသည်။ စာဖတ်သူသည် စာဖတ်ရင်း သင်၏လေသံကို ခံစားမိနိုင်ပါသည်။ နွေးထွေးသောလေသံလော၊ တင်စီးသည့်လေသံလော၊ ဆရာကြီးလုပ်လိုသည့်လေသံလော၊ စေတနာထားသည့် လေသံလော ဟူသည်ကို စာဖတ်သူက စာဖတ်ရင်း သိရှိနိုင်ပါသည်။ လေသံသည် မိမိပစ်မှတ်ပရိသတ်ကို ဦးတည်သော်လည်း မမျှော်မှန်းနိုင်သည့် ယေဘုယျပရိသတ်ကိုလည်း ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ပရိသတ်အားလုံးကို လွှမ်းခြုံမည့် လေသံ၊ ဟန်၊ ပုံစံတို့ကို အကြောင်းအရာအလိုက် အသုံးပြုသင့်ပါသည်။

(ခ) စကားလုံးရွေးချယ်မှု

ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်တွင် ခေါင်းစဉ်မှအစ နိဂုံးချုပ်အဆုံး စကားလုံးရွေးချယ်မှုသည် အရေးကြီးပါသည်။ အကြောင်းအရာ

အလိုက် ဆီလျော်သည့်စကားလုံး၊ ပုံစံကျမှုအတိုင်းအတာ အနည်းအများအလိုက် ဆီလျော်သည့် စကားလုံး၊ ပြောဟန်နှင့် စာဟန် ဟူသော ရေးဟန်အလိုက် ဆီလျော်သည့်စကားလုံး၊ ပရိသတ်အလိုက် ဆီလျော်သည့်စကားလုံး စသည်တို့ကို ရွေးချယ်သုံးနှုန်းရပါမည်။

(ဂ) ဝါကျဖွဲ့စည်းမှု

ဆောင်းပါးရေးသားရာတွင် ဝါကျတိုခြင်း၊ ရှည်ခြင်းသည် အဓိက မဟုတ်ပါ။ မိမိ တင်ပြလိုသည့် အကြောင်းအရာပေါ် မူတည်၍ ဝါကျအတိုအရှည်ကို အလျဉ်းသင့်သလို ရေးသားနိုင်ပါသည်။ အရေးကြီးသည်မှာ ဝါကျသည် ရှင်းလင်းပြေပြစ်၍ အဓိပ္ပာယ်ပေါ်လွင်မှုရှိရန်ဖြစ်ပါသည်။

(ဃ) စာပိုဒ်ဖွဲ့စည်းမှု

ဆောင်းပါးရေးသားရာတွင် စာစီစာကုံးရေးသားစဉ်က ကဲ့သို့ပင် ယေဘုယျအားဖြင့် အချက်အလက်တစ်ခုအတွက် စာပိုဒ် တစ်ပိုဒ်ဖြင့် ရေးသားလေ့ရှိပါသည်။ စာပိုဒ်တွင် ဦးဆောင် ဝါကျ တစ်ခုပါရှိလေ့ရှိပြီး ထိုဦးဆောင်ဝါကျသည် စာပိုဒ်က အဓိကဖော်ပြလိုသည့် အချက်အလက်ကို ဖော်ညွှန်းပါသည်။ ထိုဦးဆောင်ဝါကျသည် စာပိုဒ်၏အစတွင်လည်းကောင်း၊ အလယ်တွင်လည်းကောင်း၊ အဆုံးတွင်လည်းကောင်း စာရေးသူ စိတ်ကြိုက်ဖော်ပြလေ့ရှိပါသည်။

(င) စာတစ်ပိုဒ်လုံးဖွဲ့စည်းမှု

စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်နှင့်တစ်ပိုဒ်ကို ချိတ်ဆက်ကာ စာတစ်ပိုဒ်လုံးအဖြစ် ဖွဲ့စည်းရပါသည်။ ဆောင်းပါးတစ်ပိုဒ်လုံးတွင် စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်

နှင့် တစ်ပိုဒ်သည် အချိတ်အဆက် သို့မဟုတ် ဆက်စပ်မှုရှိနေရပါသည်။ စာတစ်ပိုဒ်လုံးတွင် စာလုံးပေါင်းအမှားအယွင်း၊ သဒ္ဒါအမှားအယွင်း ကင်းနိုင်သမျှ ကင်းအောင် ပြန်လည်စစ်ဆေးရပါမည်။

ဆောင်းပါးရေးသားခြင်းသည် စာစီစာကုံးရေးသားခြင်းကဲ့သို့ပင် အလေ့အကျင့် များစွာလိုအပ်ပါသည်။ အရေး အလေ့အကျင့်အပြင် မိမိရေးသားမည့်အကြောင်းအရာအတွက် လုံလောက်သော အတွေ့အကြုံနှင့်လေ့လာဆည်းပူးမှုလည်း လိုအပ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အခြေခံပညာကျောင်းသင်ပညာရေးတွင် စာစီစာကုံးအရေးအသားအလေ့အကျင့် များစွာရှိပြီးဖြစ်သော လူငယ်များအဖို့ မိမိအသက်အရွယ် အတွေ့အကြုံ လေ့လာမှုအလိုက် ရရှိထားပြီး ဖြစ်သော အကြောင်းအရာတစ်ခုခုအတွက် ဆောင်းပါးရေးသားခြင်းသည် များစွာခက်ခဲလိမ့်မည်မထင်ပါ။ ယခုတင်ပြချက်များကို သေချာစွာ ဖတ်ရှုလေ့လာကာ လက်တွေ့ရေးသားလေ့ကျင့်ပါက ဆောင်းပါးကောင်း တစ်ပိုဒ်ကို ဖန်တီးရေးသားနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။ ယခုတင်ပြချက်များသည် ပုံသေကားကျမှတ်ယူရန် မဟုတ်ဘဲ မိမိကိုယ်တိုင် အရေးအသားအတွေ့အကြုံများ လာသည်နှင့်အမျှ ဤသဘောသဘာဝနှင့် ရေးပုံ ရေးနည်းတို့ကို လိုသလိုပုံသွင်းပြီး ဆောင်းပါးများ ဖန်တီးရေးသားနိုင်မည် ဖြစ်ပါကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ဇူ နိုဝင်ဘာ ၂၀၂၄

သီတင်းကျွတ်မှာ မင်္ဂလာ

သီတင်းကျွတ်လပြည့်ရက်မြတ်အခါသမယမှာ “မင်္ဂလာပါ” လို့ နှုတ်ခွန်းဆက်ပြီး “မင်္ဂလာအပေါင်းနဲ့ ပြည့်စုံကြပါစေ” လို့ ဆုတောင်းချင်ပါတယ်။

သီတင်းကျွတ် အဖိတ်နေ့မှာ ဆရာတော်ကြီးတစ်ပါးရဲ့ မင်္ဂလာနဲ့ပတ်သက်တဲ့ တရားတော်ကို နာကြားဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ဆရာတော်ဘုရားက မြန်မာတွေနှုတ်ကျိုးနေပြီဖြစ်တဲ့ “မင်္ဂလာ” ဆိုတဲ့စကားဟာ ပါဠိ “မင်္ဂ”နဲ့ “လာ”ဆိုတဲ့ စကားနှစ်ရပ်ပေါင်းထားတာ၊ “မင်္ဂ” ဆိုတာက မကောင်းတာ၊ “လာ” ဆိုတာက ဖယ်ရှားပစ်လိုက်တာ၊ “မင်္ဂလာ”ဆိုတာ မကောင်းတာကို ဖယ်ရှားပစ်လိုက်တယ်။ ကောင်းတာတွေ ရရှိစေရတယ်လို့ အဓိပ္ပာယ်ရှိကြောင်း ဟောမိန့်တော်မူပါတယ်။ မင်္ဂလာဆိုတာ လူတွေမှာရှိတဲ့ အပြုအမူ-ကာယကံ၊ အပြောအဆို-ဝစီကံ၊ အကြံအစည်-မနောကံ ကံသုံးပါးထဲက မကောင်းတာတွေဖယ်ရှားပြီး အကောင်းတွေဖြစ်အောင်လုပ်တာကို ဆိုလိုတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် မြတ်စွာဘုရားက မင်္ဂလာနဲ့ပတ်သက်တဲ့သုတ္တန်တစ်ခုကို ဟောကြားတော်မူခဲ့ကြောင်း၊ ၃၈ ဖြာ မင်္ဂလာကို ကြားဖူးကြမှာ ဖြစ်ကြောင်း ဆရာတော်ဘုရားက ဟောကြားတော်မူပါတယ်။ ဒီတရားတော်ကို နာပြီးတဲ့နောက် “မင်္ဂလာ” နဲ့ပတ်သက်ပြီး ရေးချင်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ပါတယ်။

“မင်္ဂလာ” ဆိုတဲ့စကားလုံးကလေးဟာ မြန်မာ့လူမှုနယ်ပယ်မှာ တော်တော်အသုံးတွင်နေပါပြီ။ အရွယ်ရောက်လို့ ကျောင်းစနေတဲ့အချိန်ကတည်းက ဆရာ ဆရာမတွေနဲ့ “မင်္ဂလာ

ပါ” လို့ အပြန်အလှန် နှုတ်ဆက်ခဲ့ကြတာဟာ ပညာသင်ကာလ တစ်လျှောက်လုံးပါပဲ။ နိုင်ငံခြားသားတစ်ယောက်က မြန်မာလူမျိုး တစ်ယောက်ကို မြန်မာဘာသာစကားနဲ့ ဘယ်လိုစပြီး နှုတ်ဆက် ရမလဲလို့မေးလာခဲ့ရင် “မင်္ဂလာပါ” ဆိုတဲ့ စကားကိုပဲ အရင်ဆုံး သတိရမိမှာ သေချာပါတယ်။ သိပ်မရင်းနှီးတဲ့သူတွေနဲ့ တွေ့တဲ့အခါ ဖြစ်ဖြစ်၊ ပုံစံတကျပြောဆိုမှုတွေ၊ အခမ်းအနားတွေမှာပဲဖြစ်ဖြစ် “မင်္ဂလာပါ” လို့ အစပြု နှုတ်ဆက်ကြပါတယ်။ တကယ်တော့ “မင်္ဂလာပါ”ဆိုတဲ့ နှုတ်ခွန်းဆက်စကားဟာ သာမန်လောကဝတ် ပြုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ထက် အများကြီး ပိုကျယ်ပြန့်နက်ရှိုင်းပါတယ်။

မြန်မာ့လူမှုနယ်ပယ်မှာ ဝါတွင်းသုံးလ အိပ်မောကျနေပြီး သိတင်းကျွတ်ပြီဆိုတာနဲ့ နိုးထခေါင်းထောင်လာတဲ့ စကားလုံး တစ်လုံးလဲ ရှိပါတယ်။ အဲဒါကတော့ “မင်္ဂလာဆောင်” ဆိုတဲ့ စကားပါ။ မြန်မာ့လူမှုဝန်းကျင်မှာ အိမ်ထောင်ပြုတာကို ကောင်း ခြင်းမင်္ဂလာတွေ ဆောင်ကြဉ်းတယ် ဆိုတဲ့ အတိတ်နိမိတ်နဲ့ “မင်္ဂလာဆောင်”ဆိုတဲ့ဝေါဟာရကို အသုံးပြုခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါနဲ့ ဆက်နွှယ်ပြီး မင်္ဂလာသတို့သား၊ မင်္ဂလာသတို့သမီး၊ မင်္ဂလာကြေး၊ မင်္ဂလာလက်ဖွဲ့၊ မင်္ဂလာအခမ်းအနားမှူး၊ မင်္ဂလာဦး၊ မင်္ဂလာ ဆွမ်း စတဲ့ အသုံးအနှုန်းတွေလဲ မြန်မာမှုမှာ အသုံးတွင် နေပါပြီ။

အများသိကြတဲ့အတိုင်း “မင်္ဂလာ”ဆိုတဲ့စကားဟာ မြန်မာ စကားလုံးစစ်စစ်တော့ မဟုတ်ပါဘူး။ မူလ ပါဠိစကား “မင်္ဂလ” ကနေ မြန်မာဘာသာထဲဝင်ရောက်လာတဲ့ စကားလုံးဖြစ်ပါတယ်။ ပါဠိ “မင်္ဂလ” ရဲ့ မူလအဓိပ္ပာယ်ကိုတော့ “ကြီးပွား -တိုးပွား ကြောင်းတရား၊ ကောင်းမြတ်ခြင်း၊ မင်္ဂလာ” (မစိုးရိမ် နာယက

စာချအဖွဲ့၊ တိပိဋကတရ ပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန် အတွဲ ၁၆၊ ၁၉၈၉၊ စာ ၈၃)။ “မင်္ဂလ - မင်္ဂ + အလ = ကောင်းခြင်း။ ပွားခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ ချီးမွမ်းအပ်သောကောင်းမြတ်သောတရား။ စီးပွား ချမ်းသာ၏ အကြောင်းဖြစ်သောတရား။ မင်္ဂလာတရားတော်။ (ဦးဟုတ်စိန်၊ ပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန်၊ တကြိမ်၊ ၁၉၉၉၊ စာ ၇၄၆)။ “auspicious, prosperous, lucky, festive” (The Pali Text Society’ s Pali – English Dictionary, 1921-1925, p.570) စသည်ဖြင့် အဘိဓာန်အသီးသီးမှာ ဖွင့်ဆိုထားတာ တွေ ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ သာသနာရေးဦးစီးဌာနက ပြုစုထုတ်ဝေတဲ့ “ဗုဒ္ဓသာသနာတော် ဝေါဟာရ အဘိဓာန်” (ဒုကြိမ်၊ ၂၀၀၉)မှာ မင်္ဂလ ကို “Auspiciousness – Mingala - မင်္ဂလ - မင်္ဂလာ၊ မကောင်းမှုများကိုပယ်၍ ကောင်းမှုများကို တိုးပွားစေသောတရား။ လူ နတ် ဗြဟ္မာတို့ ဆယ်နှစ်တိုင်တိုင် ကျင့်ကြံ၍ မရနိုင်သော မင်္ဂလာတရားတော်ကို မြတ်စွာဘုရားသည် သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန် ကျောင်းတော်၌ ဟောတော်မူပါသည်။ (စာ ၁၆)

Blessing: the dhamma that dispels evils and promotes the growth of good. At the Jeta Vana monastery in Savatthi, the Buddha discoursed on the nature of auspiciousness with men and celestial beings had sought in vain for twelve years. (p.17)”

လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။

“မင်္ဂလ” ဆိုတဲ့ မူရင်းပါဠိစကားဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဟော ကြားတော်မူတဲ့ တရားတော်နဲ့ ဆက်စပ်နေတာဖြစ်လို့ အလွန်

အနှစ်သာရပြည့်ဝပြီး လေးနက်တဲ့ စကားလုံးဖြစ်ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓတရားတော်ကတစ်ဆင့် မြန်မာဘာသာစကားထဲကိုရောက်ရှိလာတဲ့ “မင်္ဂလာ”ဆိုတဲ့စကားရဲ့မူလအနက်အဓိပ္ပာယ်ကလဲ အလွန်ပဲနက်ရှိုင်းပါတယ်။ ဝေါဟာရသမိုင်းကြောင်းကို ကြည့်မယ်ဆိုရင်လဲ “မင်္ဂလာ” ဆိုတဲ့ဝေါဟာရဟာ ရှေးပဝေဏီကတည်းက မြန်မာဘာသာစကားထဲကိုရောက်ရှိနေမှာဖြစ်ပြီး အထောက်အထားတစ်ခုအနေနဲ့ ပုဂံခေတ် "ဒယကာသားသုဖရစ်" ကျောက်စာ (ခရစ် ၁၂၅၃ နှစ်) မှာ "သွိုင်ဥတ္တမင်ဂလာ" (ကြောင်းရေ ၁၇) လို့ ရေးထားတာ တွေ့ရပါတယ်။ “သွိုင်” ဆိုတာ ပုဂံခေတ်က ရဟန်းသံဃာတော်တွေရဲ့ဘွဲ့အမည်ရှေ့မှာ ခေါ်တဲ့စကားဖြစ်ပြီး ရဟန်းသံဃာတော်ရဲ့ ဘွဲ့အမည်ကို “မင်ဂလာ” လို့ သုံးနှုန်းထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကိုလိုနီခေတ်ဦးပိုင်းလောက်မှာတော့ မင်္ဂလာဆိုတဲ့ ပါဠိသက်စကားဟာ မြန်မာဘာသာစကားမှာ အတော်ကြီး အသုံးတွင် နေပြီလို့ ယူဆနိုင်ပါတယ်။ ကိုလိုနီခေတ်ဦးပိုင်းမှာ ဒေါက်တာဂျပ်ဆင် (Dr Judson) ပြုစုတဲ့ A Dictionary of the Burman Language(1826) မှာ “မင်္ဂလာ”ဆိုတဲ့ဝေါဟာရဟာ အဘိဓာန်တည်ပုဒ်အဖြစ် ပါဝင်နေပြီဖြစ်ပြီး “မင်္ဂလာ - (from မင်္ဂလံ, Pali,) n. whatever is propitious; whatever gives happiness, or removes evils; a blessing; religious rite or ceremony; a sacrament. (p.268)” လို့ ဖွင့်ဆိုထားတာ တွေ့ရပါတယ်။ ၁၉၂၁ မှာ ဒေါက်တာဂျပ်ဆင်ပြုစုထားတဲ့ ယခင်အဘိဓာန်ကို ပြန်လည်တည်းဖြတ်ဖြည့်စွက်ပြီးထုတ်ဝေတဲ့ “The

Judson Burmese-English Dictionary (1921)” မှာ မူလ ဖွင့်ဆိုချက်တွေဖြစ်တဲ့ n. whatever is propitious; whatever gives happiness, or removes evils; a blessing; religious rite or ceremony; a sacrament. ဆိုတာနဲ့အတူ “mingala, auspicious, lucky, joyous, festive.” (p. 737) ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်တွေ ဖြည့်စွက် ပါဝင်လာခဲ့ပါတယ်။

မြန်မာဘာသာ စကားထဲကို ရောက်ရှိလာတဲ့ ပါဠိသက် “မင်္ဂလာ” ဆိုတဲ့ စကားဟာ မူလတရားတော်ကို အခြေပြုတဲ့ စကားလုံးအဓိပ္ပာယ်အပေါ်မှာ ပိုမိုကျယ်ပြန့်တဲ့ အဓိပ္ပာယ်တွေ ဖြန့်ကြက်လာခဲ့ပါတယ်။ ဆရာကြီးဒဂုန်ဦးထွန်းမြင့်ရဲ့ ပါဠိသက် ဝေါဟာရအဘိဓာန်(၁၉၆၈)မှာတော့ ပါဠိဘာသာက မြန်မာစကား ထဲကို ဆင်းသက်ရောက်ရှိလာတဲ့ “မင်္ဂလာ” ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရရဲ့ အဓိပ္ပာယ်ကို အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ဆိုပြထားပါတယ်။ “မင်္ဂလာ - ၁၊ အလိုပြည့်ခြင်း။ အောင်မြင်ခြင်း။ ကြီးပွားခြင်း။ ၂၊ ကြီးပွား ချမ်းသာအကြောင်းတရား။ ၃၊ ကံကောင်းခြင်း။ နိမိတ်ကောင်း ခြင်း၊ နှစ်သက်ခြင်း။ ချမ်းသာပျော်ရွှင်ခြင်း။ ၄၊ မကောင်းသော အရာကို ပယ်ရှားခြင်း။ ကောင်းသော အလိုရှိအပ် နှစ်သက်အပ် သော အရာ။ ၅၊ ကောင်းသောအခွင့်အခါ။ ကောင်းသောအခြေ အနေ။ ကောင်းသောအခြင်းအရာ။ အခမ်းအနား။ ပွဲလမ်းသဘင်။ ၆၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာဓလေ့ထုံးစံ။ (ဦးထွန်းမြင့်၊ ပါဠိသက် ဝေါဟာရ အဘိဓာန်၊ စာ ၂၄၇-၂၄၈) ဆိုပြီး အနက် အဓိပ္ပာယ် ခြောက်မျိုးခွဲခြားဖော်ပြထားပါတယ်။ အနက်အဓိပ္ပာယ် တစ်ခုစီနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ မြန်မာစာပေဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန် အကိုးအကားတွေ

ကိုလည်း ဖော်ပြထားပါတယ်။ အဓိပ္ပာယ်တိုင်းဟာ ကောင်းမြတ် ပြီး အနှစ်သာရပြည့်ဝတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်တဲ့ အတွက် “မင်္ဂလာ” ဆိုတဲ့ စကားဟာ ဘယ်လောက်လေးနက်တယ်ဆိုတာ ထင်ရှား ပါတယ်။

“မင်္ဂလာ” ဝေါဟာရရဲ့ မူလဇာစ်မြစ်ကို သိပြီဆိုရင် “မင်္ဂလာ” ရဲ့ အနှစ်သာရကို မြတ်စွာဘုရားရဲ့ တရားတော်မှာ ဘယ်လို ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါသလဲ။ မြတ်စွာဘုရား မဟောကြား မီက “မင်္ဂလာ”နဲ့ပတ်သက်ပြီး လူနတ်ဗြဟ္မာတွေ ကြံဆကြပေမဲ့ ဘယ်ဟာ ဘယ်အရာ မင်္ဂလာအစစ်လို့သေချာ ဇာစ်မြစ် မသိခဲ့ကြ ဘူးလို့ ဆိုပါတယ်။ ဆယ့်နှစ်နှစ်တိုင်အောင် နှုတ်ပြိုင် ငြင်းဆို ကြပေမဲ့ မင်္ဂလာအခင်းမပြီးပြတ်ခဲ့ဘဲ မင်္ဂလာတရားနဲ့ ပတ်သက် ပြီး လူနတ်ဗြဟ္မာတွေမှာ အယူဝါဒ ကွဲပြားနေခဲ့ကြတယ်လို့ဆိုပါ တယ်။ မြတ်စွာဘုရားဟာ သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်းမှာ သီတင်းသုံးနေစဉ်ကာလ သန်းခေါင်ယံ အချိန်ခါမှာ မထင်မရှား နတ်သားတစ်ပါးချဉ်းကပ်လာပြီး မင်္ဂလာသဘောကို ဟောကြား ပေးရန် တောင်းပန်တဲ့အတွက် မြတ်စွာဘုရားဟာ “အသေဝနာ” အစချီတဲ့ မင်္ဂလာတရားတော်ကို ဟောကြားမိန့်ဆိုတော်မူခဲ့တယ် လို့ ဆိုပါတယ်။

မြတ်စွာဘုရားဟောကြားတော်မူတဲ့ မင်္ဂလာသုတ္တန်မှာ မင်္ဂလာနဲ့ပတ်သက်ပြီး မင်္ဂလာ ၃၈ ပါးကို ပိုင်းခြား ဟောပြတော် မူခဲ့ပါတယ်။ ဒီ မင်္ဂလာ ၃၈ ပါးဟာ မြန်မာမှုနယ်ပယ်မှာ “၃၈ဖြာ မင်္ဂလာ” ဆိုပြီး ထင်ရှားပါတယ်။ အဲဒီ မင်္ဂလာ ၃၈ ပါးကတော့ -

(၁) အသေဝနာ စ ဗာလာနံ- သူမိုက်ကို မဆည်းကပ်ခြင်း၊

(၂) ပဏ္ဍိတာနဉ္စ သေဝနာ - ဉာဏ်ပညာရှိသူတို့ကို ပေါင်းသင်းရခြင်း၊

(၃) ပူဇာ စ ပူဇနေယျာနံ ပူဇော်ထိုက်သူကိုပူဇော်ခြင်း၊

(၄) ပတိရူပ ဒေသဝါသော စ - သင့်လျော်ကောင်းမြတ် ရာ၌ နေရခြင်း၊

(၅) ပုဗ္ဗေ စ ကတ ပုညတာ- ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုခဲ့ဖူးခြင်း၊

(၆) အတ္တသမ္မာ ပဏိဓိ စ - ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာကို ကောင်းစွာ ပြုပြင်ထားခြင်း၊

(၇) ဗာဟုဿစ္စဉ္စ - အကြားအမြင်ပညာများသူဖြစ်ခြင်း၊

(၈) သိပ္ပဉ္စ - အပြစ်ကင်းသည့်စက်မှုလက်မှုအတတ်မျိုးစုံ တတ်ထားရခြင်း၊

(၉) ဝိနယော စ သုသိက္ခိတော - ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ကိုယ်ကျင့်ဝိနည်းကိုကောင်းစွာသင်ယူခြင်း၊

(၁၀) သုဘာသိတာ စ ယာဝါစာ - အင်္ဂါလေးပါးရှိသော စကားကိုပြောဆိုတတ်ရခြင်း၊

(၁၁) မာတာပိတု ဥပဋ္ဌာနံ - အမိ အဖ တို့အား ပြုစု လုပ် ကျွေး ကျေးဇူးဆပ်ရခြင်း၊

(၁၂) ပုတ္တဒါရဿ သင်္ဂဟော - သား မယားတို့အား စွမ်းနိုင်သလောက် ကျွေးမွေးထောက်ပံ့ရခြင်း၊

(၁၃) အနာကုလာ စ ကမ္မန္တာ - ချို့ယွင်းမှုမရှိ မိမိတတ်သိ လိမ္မာပြီးသောအလုပ်ကိုကာလဒေသအလိုက်ထိုက်သလိုလုပ်ရခြင်း၊

(၁၄) ဒါနဉ္စ - ပေးကမ်းစွန့်ကြဲ လှူဒါန်းရခြင်း၊

(၁၅) ဓမ္မစရိယာ စ - ကုသလကမ္မပထ တရားဆယ်ပါးကို ပြုလုပ်ရခြင်း၊

(၁၆) ဉာတကာနဉ္စ သင်္ဂဟော - ဆွေမျိုးတို့ကို တတ်နိုင်သလောက် ချီးမြှောက် ထောက်ပံ့ရခြင်း၊

(၁၇) အနဝဇ္ဇာနိ ကမ္မာနိ - နောင်သံသရာရေး၌ အပြစ်ဘေးမကျ ပကတိသူခကို ရနိုင်သည့် ငါးပါး ရှစ်ပါး

စသော သီလများနှင့် အများကောင်းကျိုး စေတနာ့ဝန်ထမ်းအလုပ်များကို လုပ်ရခြင်း၊

(၁၈) အာရတီ - မကောင်းမှုကို စိတ်ဖြင့် ဝေးစွာရှောင်ကြဉ်ရခြင်း၊

(၁၉) ဝိရတိ ပါပါ - မကောင်းမှုမှ ကိုယ်နှုတ် နှစ်ပါးဖြင့် ရှောင်ကြဉ်ရခြင်း၊

(၂၀) မဇ္ဇပါနာ စ သံယမော - ဆာရည်အရက် သောက်စားမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ရခြင်း၊

(၂၁) အပ္ပမာဒေါစ ဓမ္မေသု - ကောင်းမှုတို့၌ မမေ့မလျော့ခြင်း၊

(၂၂) ဂါရဝေါ စ - ရိုသေထိုက်သူကို ရိုသေခြင်း၊

(၂၃) နိဝါတာ စ - မာနမထားနှိမ့်ချရိုသေသော စိတ်များရှိခြင်း၊

(၂၄) သန္တုဒ္ဓိ စ - ရသမျှနှင့် ရောင့်ရဲတင်းတိမ်ခြင်း၊

(၂၅) ကတညုတာ - မိမိ အပေါ် ပြုဖူးသော ကျေးဇူးကို ပြန်၍ သိခြင်း၊

(၂၆) ကာလေန ဓမ္မဿဝနံ - သင့်လျော်ရာအခါ၌
သူတော်ကောင်းတရားကို နာကြားရခြင်း၊

(၂၇) ခန္တီ စ - နေရာတိုင်း၌သည်းခံရခြင်း၊

(၂၈) သောဝစဿတာ - ဆိုဆုံးမလွယ်ကူသူဖြစ်ရခြင်း၊

(၂၉) သမဏာနဉ္စ ဒဿနံ - အရိယာသံဃာတော်များကို
ဖူးတွေ့ရခြင်း၊

(၃၀) ကာလေန ဓမ္မသာကဏ္ဍာ - လျောက်ပတ်သောအခါ ၌
တရားစကား ဆွေးနွေးမေးမြန်းရခြင်း၊

(၃၁) တပေါ စ - မကောင်းကြံ မကောင်းပြု မကောင်းဆို
မဖြစ်နိုင်စေရန် သတိနှင့် ဝီရိယတရား အစဉ်ထားခြင်း၊

(၃၂) ဗြဟ္မစရိယဉ္စ - မြတ်သော အကျင့်ရှိခြင်း၊

(၃၃) အရိယသစ္စာန ဒဿနံ - သစ္စာလေးပါးကို မဂ်တရား
ဖြင့် သိမြင်ရခြင်း၊

(၃၄) နိဗ္ဗာန သစ္စိကိရိယာ စ - အရဟတ္တဖိုလ်ကို
မျက်မှောက်ပြုရခြင်း၊

(၃၅) ဖုဋ္ဌဿ လောကဓမ္မေဟိ၊ စိတ္တံ ယဿ န ကမ္မတိ -
လောကဓံတရား ရှစ်ပါးတို့နှင့် တွေ့ရသော်လည်း စိတ်တုန်လှုပ်မှု
မရှိခြင်း၊

(၃၆) အသောကံ - စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှု မရှိခြင်း၊

(၃၇) ဝိရဇံ - ရာဂစသော ကိလေသာမြူမရှိခြင်း၊

(၃၈) ခေမံ - ကြောက်ထိတ်လန့်မှု ဘေးမရှိခြင်း၊

တို့ ဖြစ်ပါတယ်။

မင်္ဂလာသုတ္တန်ကို မပြတ်ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ပြီး သုတ္တန်ပါ မင်္ဂလာတရားတော်ကို လိုက်နာကျင့်ကြံမယ်ဆိုရင် ဆေးအန္တရာယ် ကင်းပြီး ဘဝအဆင့်အတန်း တစ်နေ့ထက်တစ်နေ့ တိုးတက် ကြီးပွားလာမယ်လို့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ အလေးအနက် ယုံကြည် ကြပါတယ်။

“မင်္ဂလာ” ဆိုတဲ့စကားကို ကောင်းခြင်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး အနက်အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုးဖွင့်ဆိုထားပေမဲ့ သတိပြုစရာကောင်း လှတဲ့အချက်တစ်ခုရှိပါတယ်။ “မင်္ဂလာ” ရဲ့အနက်ရင်းဟာနိဒါန်း မှာ ကျွန်တော် ဖော်ပြထားတဲ့ ဆရာတော်ဘုရားမိန့်ကြားခဲ့သလို ပါဠိ “မင်္ဂ”နဲ့ “လာ”ဆိုတဲ့ စကားနှစ်ရပ်ပေါင်းထားတာ၊ “မင်္ဂ” ဆိုတာကမကောင်းတာ၊ “လာ”ဆိုတာက ဖယ်ရှားပစ်လိုက်တာ၊ “မင်္ဂလာ” မကောင်းတာကို ဖယ်ရှားပစ်တာလို့ အဓိပ္ပာယ်ရှိတဲ့ အတွက် “မင်္ဂလာ”ဆိုတဲ့စကားရဲ့အနက်ရင်းမှာ “မကောင်းမှုကို ကိုယ်တိုင် ဖယ်ရှားပစ်ရမဲ့သဘော” ပါရှိနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားဟောကြားတော်မူတဲ့မင်္ဂလာတရားတော်မှာ ကျင့်ကြံ အားထုတ်မှုဟာ ပဓာန ဖြစ်ပါတယ်။ မင်္ဂလာအပေါင်းနဲ့ ပြည့်စုံဖို့ ဆိုရင် မင်္ဂလာဟာ သူ့အလိုလိုရောက်ရှိလာမှာမဟုတ်ဘဲ မင်္ဂလာ နဲ့ ဆန့်ကျင်တဲ့ မကောင်းတာတွေကို ကိုယ်တိုင်ဖယ်ရှားရမဲ့ ကျင့် ကြံအားထုတ်မှု တစ်နည်းအားဖြင့် လုပ်ဆောင်ချက်တာဝန်ပါရှိ နေပါတယ်။

စာသင်ခန်းထဲမှာ “မင်္ဂလာပါ” လို့ နှုတ်ဆက်စကားဆို ကြပြီးရင် ဆရာဆရာမတွေရော ကျောင်းသူကျောင်းသားတွေပါ စာသင်ခန်းထဲမှာမကောင်းတာတွေကို ဖယ်ရှားပြီး မင်္ဂလာရှိအောင်

ကောင်းတဲ့ အပြုအမူအပြောအဆိုအကြံအစည်တွေကိုလုပ်ဆောင်ရမဲ့ တာဝန်တစ်ပါတည်းပါရှိနေပါတယ်။ ဆရာကလဲ တပည့်တွေကို မင်္ဂလာပါလို့ နှုတ်ဆက်ပြီး တပည့်တွေအပေါ်မှာ စေတနာမေတ္တာမထား၊ စိတ်ကြမ်းကိုယ်ကြမ်း အပြောကြမ်းနေမယ်ဆိုရင်၊ တပည့်တွေကလဲ ဆရာကို မင်္ဂလာပါလို့ နှုတ်ဆက်ပြီး ဆရာအပေါ် မလေးမခံ မထီမဲ့မြင် ပြုနေမယ်ဆိုရင် ဒီစာသင်ခန်းဟာ မင်္ဂလာရှိတဲ့စာသင်ခန်း ဘယ်လိုမှ ဖြစ်မလာနိုင်ပါဘူး။ “မင်္ဂလာပါ” လို့နှုတ်ဆက်လိုက်ပြီဆိုကတည်းက မင်္ဂလာရှိအောင်ကျင့်ကြံနေထိုင်ရတော့မယ်ဆိုတာ ဆရာရောတပည့်ပါအသိနဲ့ သတိရှိကြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

သီတင်းကျွတ်မှာ မင်္ဂလာဆောင်ကြမဲ့သူတွေလဲ မင်္ဂလာဆောင်တော့မယ်ဆိုတာနဲ့ မင်္ဂလာကိုတကယ်ပဲယူဆောင်နိုင်အောင် မင်္ဂလာတရားကို နှလုံးသွင်းကြရမှာဖြစ်ပါတယ်။ မင်္ဂလာဆောင်မဲ့သူတွေအဖို့ ကိုယ် နှုတ် နှလုံး ဆိုတဲ့ ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ တွေမှာ ကောင်းခြင်းတွေဆောင်ကြဉ်းနိုင်အောင် မကောင်းမှုတွေကို ဖယ်ရှားကြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ မကောင်းမှုတွေကို ဖယ်ရှားနိုင်မှသာ အိမ်ထောင်သက်တစ်လျှောက်မှာ ကောင်းခြင်းမင်္ဂလာနဲ့ ပြည့်စုံနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

“မင်္ဂလာအပေါင်းနဲ့ပြည့်စုံကြပါစေ” လို့ ဆုတောင်း ဆုယူဖို့ ဆိုရင်လဲ “မင်္ဂလာအပေါင်း” ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ကို လေးလေးနက်နက် ခံယူနှလုံးသွင်းကြရမှာဖြစ်ပါတယ်။ မင်္ဂလာအပေါင်းရဲ့ အချုပ်ကတော့ ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ ကံသုံးပါးရဲ့ မကောင်းတာတွေကိုဖယ်ရှားပြီး ကောင်းခြင်းရရှိစေတဲ့ မင်္ဂလာတွေဖြစ်ပြီး

အကျယ်ကတော့ ၃၈ ဖြာ မင်္ဂလာပါပဲ။ သူမိုက်ကို ဆည်းကပ်နေရတာ၊ ဉာဏ်ပညာရှိသူနဲ့ မပေါင်းသင်းရတာ၊ ပူဇော်ထိုက်သူကို မပူဇော်ရတာ၊ သင့်လျော်ကောင်းမြတ်တဲ့နေရာမှာ မနေရတာ၊ မိဘကိုအလုပ်အကျွေးမပြုရတာ၊ လောကဓံရှစ်ပါးနဲ့ရင်ဆိုင်နေရပြီး စိတ်တုန်လှုပ်ခြောက်ခြားနေရတာ၊ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြနေရတာ၊ ထိတ်လန့် ကြောက်ရွံ့နေရတာ စတဲ့ မကောင်းတာ မှန်သမျှဟာ မင်္ဂလာမရှိတဲ့ကိစ္စတွေပဲဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို မင်္ဂလာမရှိတဲ့ မကောင်းတာမှန်သမျှကို ဖယ်ရှားနိုင်မှသာ ကောင်းခြင်း မင်္ဂလာအပေါင်းနဲ့ ပြည့်စုံလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

“မင်္ဂလာပါ” ဆိုတဲ့ နှုတ်ဆက်စကားကအစ “၃၈ ဖြာ မင်္ဂလာ” အဆုံး မင်္ဂလာအားလုံးဟာ ကိုယ်တိုင်ကျင့်ကြံအားထုတ် စရာတွေချည်းဖြစ်ပါတယ်။ သီတင်းကျွတ်လပြည့်ရက်မြတ်အခါ သမယမှာ “မင်္ဂလာပါ” လို့နှုတ်ခွန်းဆက်ရင်း ဒီနေ့ ဒီအချိန်အခါကစလို့ မကောင်းတာမှန်သမျှဖယ်ရှားနိုင်ပြီး “မင်္ဂလာအပေါင်းနဲ့ ပြည့်စုံကြပါစေ” လို့ ဆုမွန်ကောင်း တောင်းလိုက်ပါတယ်။

၁၇ အောက်တိုဘာ ၂၀၂၄ (သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့)

‘ချစ်သူ’ ရှာပုံတော်

‘ချစ်သူ’ ကို ရှာခဲ့မိပါတယ်။ ဒီအရွယ်ကျမှ ချစ်သူရှာစရာ လားလို့ အပြစ်တင်မစောပါနဲ့အုံး။ ကျွန်တော် ‘ချစ်သူ’ ကို ရှာမိပါတယ်။ ဘာကိစ္စ ‘ချစ်သူ’ကို ရှာရတာလဲဆိုရင် လာမဲ့ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄ ရက် ‘ဗယ်လင်တိုင်းဒေး’ လို့ခေါ်တဲ့ ‘ချစ်သူများနေ့’ အတွက် လုပ်စရာကိစ္စတစ်ခု ပေါ်လာလို့ပါ။ ဘယ်မှာရှာတာလဲ ဆိုရင် ကျွန်တော်လက်လှမ်းမီတဲ့နေရာ အားလုံးမှာပါ။ ဒါပေမဲ့ ချစ်သူကို လွယ်လွယ်နဲ့ရှာမတွေ့ခဲ့ပါဘူး။ ချစ်သူကို လွယ်လွယ်နဲ့ ရှာမတွေ့တော့ စိတ်ထဲမှာနည်းနည်းထူးဆန်းသလို ခံစားလိုက်ရပါတယ်။ ဒါကြောင့်လဲ ဒီစာကို ရေးလိုက်မိပါတယ်။

ချစ်သူဆိုတာ ဘာလဲဆိုတာ ကျွန်တော် သိတော့ သိပါတယ်။ ကျွန်တော် သိသလို အများလဲ သိကြမှာပါ။ ဒါပေမဲ့ မသိသေးတဲ့သူတွေလဲ ရှိကောင်း ရှိနိုင်ပါတယ်။ ကျွန်တော် သိတယ်ဆိုတာက ယေဘုယျသဘော၊ အပေါ်ယံသဘောလောက်ပါ။ တိတိကျကျ ခိုင်ခိုင်မာမာ သိချင်လို့ ချစ်သူကို ရှာကြည့်မိတာပါ။ တကဲ့ကို သေသေချာချာ သိချင်လို့ ရှာခဲ့တာပါ။

ပထမဆုံးရှာတာက အများသုံးနေရာတစ်ခုဖြစ်တဲ့ ‘မြန်မာ အဘိဓာန်’ မှာပါ။ ချစ်သူကိုတွေ့ရင် ဘာများပြောမလဲ သိလိုစေရုံပေါ့။ ‘ချစ်’ တွေ့တယ်၊ ‘ချစ်ကြည်ရေး’ တွေ့တယ်၊ ‘ချစ်ကျွမ်းဝင်’ တွေ့တယ်၊ ‘ချစ်စနိုး’ တွေ့တယ်။ ကုန်ကုန်ပြောရရင် ‘ချစ်တီး’ ကိုတောင် တွေ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ‘ချစ်သူ’ ကိုတော့ မတွေ့ခဲ့ပါဘူး။ ဒါနဲ့ ‘သူ’ ဆိုတဲ့ တည်ပုဒ်နေရာမှာ ‘သူ’ နောက်ဆက်တွဲထားတဲ့ အထဲမှာ ‘ချစ်သူ’ ပါမလားလို့ ရှာကြည့်တော့လဲ မတွေ့ခဲ့ပါဘူး။

ခရီးဆောင်မြန်မာအဘိဓာန်မှာများ ပါလေမလားလို့ ရှာကြည့်ပါတယ်။ ‘ခရီးဆောင်မြန်မာအဘိဓာန်’ မှာလဲ ‘မြန်မာအဘိဓာန်’ လိုပဲ တွေ့ရပြီး ချစ်သူကို ရှာမတွေ့ခဲ့ပါဘူး။ ဒါနဲ့ ‘အကျဉ်းချုပ်’ လို့ အမည်ပေးထားပေမဲ့ ရိုးရိုးအဘိဓာန်၊ ခရီးဆောင်အဘိဓာန်ထက် ပိုကျယ်ပြန့်တဲ့ ‘မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်၊ အတွဲ ၁ က-စ’ မှာ ရှာကြည့်ပြန်ပါတယ်။ ‘မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်’ မှာတော့ တွေ့တန်ကောင်းရဲ့လို့ထင်မိပါတယ်။ ‘မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်’ မှာ ‘မြန်မာအဘိဓာန်’ တို့၊ ‘ခရီးဆောင်မြန်မာအဘိဓာန်’ တို့ မှာ မပါတဲ့ ‘ချစ်ကြီးသွယ်’ တို့၊ ‘ချစ်ကြိုက်’ တို့၊ ‘ချစ်ကြင်’ တို့၊ ‘ချစ်တင်း’ တို့၊ ‘ချစ်မငြီး’ တို့လို ကြိယာစကားလုံးတွေနဲ့ မြတ်စွာ ဘုရားက တပည့်သံဃာတွေကိုခေါ်ဝေါ်တဲ့ ‘ချစ်သား’ ဆိုတဲ့ နာမ် စကားလုံး ပိုမိုပါဝင်လာပေမဲ့ ‘ချစ်သူ’ ကတော့ ပါမလာခဲ့ပါဘူး။

နေနှင့်အုံးပေါ့ကွာ။ ‘နေသေးသပ ချုံထဲက၊ ချိုသွေးသပ တမြမြ’ ဆိုတာလို ချစ်သူကို မတွေ့တွေ့အောင် ရှာမယ်ဆိုပြီး “မြန်မာ အင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်” ကို လှန်လှောရှာဖွေလိုက်ပါတယ်။ ဟော... တွေ့ပါပြီ။ မြန်မာ အင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်မှာ ချစ်သူကို “ချစ်သူ /chi’ thu/ n. sweetheart; lover.” (p 72) လို့ ဖွင့်ဆိုထားတာ တွေ့လိုက်ရပါပြီ။ ချစ်သူကို ရှာတွေ့တဲ့အချိန်မှာ ကျွန်တော် တော်တော် မောသွားပါပြီ။

မြန်မာစကားလုံးကို မြန်မာလိုအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုတဲ့ မြန်မာ အဘိဓာန်တွေမှာ ‘ချစ်သူ’ ကို ဘာကြောင့်များ ဖွင့်ဆို မပြတာပါ လိမ့်။ ကျွန်တော့် ဆရာတွေများ အနီးအပါးမှာရှိနေရင် မေးချင်မိ ပါတယ်။ ‘ချစ်သူ’ ဆိုတဲ့ စကားဟာ မြန်မာတွေ အလိုလိုသိပြီး၊

နားလည်ပြီးသားစကားလုံးဖြစ်လို့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုစရာ မလိုတဲ့ စကားလုံးအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့တာလား။ တိတိကျကျ အနက်ဖွင့်ဆိုဖို့ ခက်လို့လား။ ဝိဝါဒကွဲပြားစရာ ရှိလို့လား။ ဘာအကြောင်းကြောင့် အဘိဓာန်အဖွင့်မှာ ‘ချစ်သူ’ မပါတာလဲ။ ကျွန်တော် သိချင်မိပါတယ်။

ကျွန်တော် စဉ်းစားကြည့်ပါတယ်။ ‘ချစ်သူ’ ကို မြန်မာအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်မှာ ဖွင့်ဆိုထားတဲ့ ‘sweetheart; lover’ အဓိပ္ပာယ်အရဆိုရင် ‘ရည်းစား’ လို့ ဖွင့်ဆိုလို့ရမယ် ထင်ပါတယ်။ ဒါဆိုရင်မြန်မာအဘိဓာန်တွေမှာ ‘ချစ်သူ’ ကို ‘ရည်းစား’ လို့ ဖော်ပြလို့ မရဘူးလား။ ‘ချစ်သူ’ ကို ‘ရည်းစား’ လို့ ဖွင့်ပြန်ရင်လဲ ‘ချစ်သောသူ’ ‘ချစ်သည့်သူ’ ‘ချစ်တဲ့သူ’ ဆိုတဲ့အဓိပ္ပာယ်နဲ့ကော သုံးလို့ မရဘူးလား။ “ဗေဗေ မေမေ၊ ကိုကို မမနဲ့ သူငယ်ချင်းတွေဟာ ကျွန်တော် ချစ်တဲ့သူတွေပါပဲ” ဆိုတဲ့စကားကို “ဗေဗေ မေမေ၊ ကိုကို မမနဲ့ သူငယ်ချင်းတွေဟာ ကျွန်တော့်ချစ်သူတွေပါပဲ” လို့ ပြောလို့ မရဘူးလား။ “ကျွန်တော့်ကို ချစ်သူတွေ အများကြီးရှိတယ်” ဆိုရင် “ကို” ဆိုတဲ့ကံဝိဘတ်ကြောင့် ချစ်သူဆိုတဲ့စကားက ‘ချစ်တဲ့သူ’ ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်အလိုလို ဖြစ်မသွားဘူးလား။ “ကျွန်တော့်ကိုချစ်သူတွေ အများကြီးရှိတယ်”၊ “ကျွန်တော်က ချစ်သူတွေ အများကြီးရှိတယ်”၊ “ကျွန်တော့်မှာ ချစ်သူတွေ အများကြီးရှိတယ်” စတဲ့စကားတွေမှာ ‘ချစ်သူ’ ရဲ့ အဓိပ္ပာယ်ဘယ်လိုထွက်ပေါ်ပါသလဲ။ ကျွန်တော် စဉ်းစားကြည့်ပါတယ်။

ဒီ နေရာမှာ စကားလုံးဖွဲ့ထုံး ဆိုတဲ့ ကိစ္စကလဲ ဝင်လာပါတယ်။ ‘ချစ်’ နဲ့ ‘သူ’ ကို ဘယ်လို တွဲဖွဲ့ထားတာလဲ။ ‘ချစ်သူ’

ဆိုတာ သီးခြားဝေါဟာရတစ်ခုအနေနဲ့ဆိုရင် ‘သမီးရည်းစား’ ဆိုတဲ့ ဝိသေသ အဓိပ္ပာယ်က ထင်ရှားပါတယ်။ ‘ချစ်သည့်သူ’ ‘ချစ်သောသူ’ ‘ချစ်တဲ့သူ’ မှာပစ္စည်းစကားလုံးမြှုပ်ထားတဲ့ ‘ချစ်’ နဲ့ ‘သူ’ အတွဲအဖက် ‘ချစ်သူ’ ကတော့ ယေဘုယျ အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်သွားပါလိမ့်မယ်။ ဒါဆိုရင် ဝိသေသ အဓိပ္ပာယ်နဲ့ ယေဘုယျ အဓိပ္ပာယ် ဘယ်ဟာကအရင်စခဲ့ပါသလဲ။ ‘ချစ်သူ’ ကို ‘ရည်းစား’ ဆိုတဲ့ သီးသန့်အဓိပ္ပာယ်နဲ့ဘယ်တုန်းကစသုံးခဲ့သလဲ။ ‘ရည်းစား’ ကို ‘ချစ်သူ’ လို့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုတာများ ရှိလား ဆိုတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အတိတ်ကို ပြန်လှန်ကြည့် ပါအုံးမယ်။

ခုတလောမှာ အတိတ်ကိုလှန်မယ်ဆိုရင် ဂျပ်ဆင်အဘိဓာန် ဆွေကိုပဲ အားကိုးနေရပါတယ်။ ဂျပ်ဆင် မြန်မာဘာသာစကား အဘိဓာန် (A Dictionary of the Burman Language, with Explanations in English) (1826) မှာ ‘ချစ်’ ‘ချစ်ကြည်’ (p 98) ဆိုတာပဲ တွေ့ရပါတယ်။ ‘ချစ်သူ’ ဆိုတဲ့ စကားလုံး မပါ ပါဘူး။ ဂျပ်ဆင် အင်္ဂလိပ် မြန်မာအဘိဓာန် (The Judson Burmese -English Dictionary) (1893) မှာတော့ ‘ချစ်’ နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ‘ချစ်’၊ ‘ချစ်ကြင်’၊ ‘ချစ်ကြောက်ရိုသေ’၊ ‘ချစ် ကြိုက်’၊ ‘ချစ်ကျွမ်း’၊ ‘ချစ်ခင်’၊ ‘ချစ်စရာ’၊ ‘ချစ်သနား’ ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရတွေကို တည်ပုဒ်အနေနဲ့ဖော်ပြထားပါတယ်။ ‘ချစ်သူ’ ကို မတွေ့ပါဘူး။ ‘ရည်းစား’ ကိုတော့ “(pron. _ ဇား), n. a lover of either sex whose love is reciprocated, sweet heart” (p 834) လို့ ဖော်ပြထားတာ တွေ့ရပါတယ်။

ဂျပန်အင်္ဂလိပ်မြန်မာ၊ မြန်မာအင်္ဂလိပ် ခရီးဆောင် အဘိဓာန် (Burmese Pocket Dictionary) (1887) အင်္ဂလိပ် ပိုင်းမှာ ‘lover’ ကို “ချစ်သောသူ၊ ရည်းစား” (p 60) လို့ ဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။ မြန်မာပိုင်းမှာတော့ ‘ချစ်သူ’ ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရ မပါရှိဘဲ ‘ရည်းစား’ ကို “n. a lover of other sex” (p 307) လို့ ဖွင့်ဆိုထားတာတွေ့ရပါတယ်။

ချားလ်စ်လိန်း (Charles Lane) ရဲ့ အင်္ဂလိပ် မြန်မာ အဘိဓာန် (A Dictionary, English and Burmese) (1841) မှာ ‘Lover’ ကို “one who is in love, ရည်းစား one who likes any thing, ကြိုက်သောသူ (p 258) လို့ ဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။ ‘ချစ်သူ’ ဆိုတဲ့ အသုံးအနှုန်းကိုတော့ မတွေ့ရပါဘူး။

ဒါကြောင့် ‘ချစ်သူ’ ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရကို ‘ရည်းစား’ ဆိုတဲ့ ဝိသေသအဓိပ္ပာယ်နဲ့အသုံးတွင်တာ သိပ်မကြာသေးဘူးလို့ ယူဆ ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

‘ရည်းစား’ ဆိုတဲ့အသုံးကတော့ ရှေးကတည်းက အသုံး တွင်လာတဲ့ဝေါဟာရဖြစ်ပါတယ်။ တောင်ငူခေတ်မှာ ရှင်ထွေးလေး (ရဝေရှင်ထွေး) ရဲ့ အန်ချင်းကဗျာထဲက “တို့ရည်းစားလျှင်၊ ယောက်ျားပီသ၊ စကြာရသို့၊ တင့်လှအခေါင်” ဆိုတဲ့ စာသားလေး ဟာ တော်တော်ထင်ရှားပါတယ်။ “ဗုံတော်သား” လို့အမည်ရတဲ့ ကုန်းဘောင်ခေတ် ဗုံကြီးသံ တေးကဗျာတစ်ပုဒ်မှာ ဆိုရင်လဲ “နှမလေးကိုယ်မအားတယ် ရဲစားနဲ့လေး” လို့ ဖွဲ့ဆိုထားပါတယ်။ ‘ရဲစား’ ဆိုတာ ‘ရည်းစား’ ကိုပြောတာပါ။ “ဗုံတော်သား” ကဗျာ ကတော့ ဒသမတန်း မြန်မာစာသင်ရိုးမှာ ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ ကဗျာ ဖြစ်လို့ လူသိများပါတယ်။

“ဗိုတော်သား”ကဗျာမှာ ‘ရည်းစား’ကို ‘ရဲစား’ လို့စာလုံးပေါင်းတာကလွဲရင် ဂျပန်ဆင်အဘိဓာန်ကစလို့ မြန်မာအဘိဓာန်တွေမှာ ‘ရည်းစား’ လို့ပဲတစ်သမတ်တည်းစာလုံးပေါင်းပါတယ်။ အရပ်ထဲမှာရေးသလို “ရိုးစား”ဆိုတဲ့ စာလုံးပေါင်းကိုဘယ်အဘိဓာန်မှာမှ မတွေ့ရပါဘူး။ ‘ရည်း’ ဆိုတာ ‘ရည်’ - ‘ရည်ရွယ်’ တာ၊ ‘ရည်မှန်းတာ’ ဖြစ်တယ်။ ‘စား’ ဆိုတာ ‘အထူး’၊ ‘အလေးအနက်ပြုစကား’ ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် ‘ရည်းစား’ ဆိုတာ ‘အထူး ရည်ရွယ်တာ’ ‘အထူးရည်ရွယ်သူ’ လို့အဓိပ္ပာယ်ရတယ်ဆိုပြီး ကျွန်တော့်ဆရာ ဆရာကြီးဒေါက်တာထွန်းတင့် ခဏခဏ ပြောပြတာကို ကြားယောင်နေပါသေးတယ်။

‘ရည်းစား’ ရဲ့ အဓိပ္ပာယ်ကို မြန်မာအဘိဓာန်မှာတော့ “ရည်းစား/ယီးဇား/န၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ကြင်ဖော်အဖြစ် အထူးရည်မှန်းထားသူ။” (စာ ၃၀၅) လို့ ဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။ ‘ရည်စား’ ကို ‘ချစ်သူ’ လို့တော့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြမထားပါဘူး။

‘ချစ်သူ’ ဆိုတာ ‘ချစ်တဲ့သူ’၊ ‘ချစ်သောသူ’၊ ‘ချစ်သည့်သူ’ ဆိုတဲ့ ယေဘုယျအဓိပ္ပာယ်က မူလအရင်းခံကျတဲ့အဓိပ္ပာယ်၊ ကနဦးအဓိပ္ပာယ် ဖြစ်ဖို့များပါတယ်။ ‘ချစ်သူ’ ဟာ ‘ရည်းစား’ ဆိုတဲ့ ဝိသေသအဓိပ္ပာယ်ဖြစ်လာတာကတော့ နောင်အခါမှ သီးခြားအသုံးပြုခဲ့တာကြောင့် ဖြစ်မယ်လို့ ယူဆရပါတယ်။ ဒါဆိုရင် ‘ချစ်သူ’ ကို ‘ရည်းစား’ ဆိုတဲ့ဝိသေသအဓိပ္ပာယ်နဲ့ ဘယ်အချိန်က စသုံးခဲ့ကြတာလဲ။ စာထဲပေထဲမှာ ရှာဖို့ဆိုရင်တော့ အချိန်ယူရပါလိမ့်မယ်။ သုတေသနကိစ္စ ဖြစ်လာပါပြီ။

မှတ်မှတ်ရရ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်၅၀ ကျော် ကျွန်တော်ဆယ်နှစ်ဝန်းကျင် အရွယ်လောက်က ရေဒီယိုက ခဏခဏ လာလို့ နားထဲ

စွဲနေတဲ့ ရေဒီယိုသီချင်းတစ်ပုဒ်ရှိပါတယ်။ တော်တော်များများလဲ ကြားဖူးကြမယ် ထင်ပါတယ်။ အဲဒီသီချင်းထဲက စာသားကလေး တစ်ပိုဒ်ကတော့ “သနားစရာရယ် အားနာတယ် သက်သက် ညာညာ ပြောလိုက်မယ် ကျွန်မမှာ ချစ်သူရှိတယ် ရှင် ငရဲကြီး လိမ့်မယ်” ဆိုတဲ့ စာသားကလေးပဲဖြစ်ပါတယ်။ ဒီသီချင်းဟာ ကျွန်တော်တို့ငယ်ငယ်ကတည်းက တော်တော်လူကြိုက်များခဲ့တဲ့ သီချင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဒီစာသားကလေးရဲ့ ဩဇာကြီးပုံများ အခု ကျွန်တော် ဒီစာသားကလေး ရေးလိုက်တာနဲ့ သိတဲ့သူတွေဆို ယောင်ပြီး ရွတ်ဆိုနေလောက်ပြီ ထင်ပါတယ်။ အင်တာနက်ကို ခေါက်ကြည့်လိုက်တော့ ဒီသီချင်းဟာ ကနေ့ခေတ်တိုင်အောင် အဆိုတော် တစ်ယောက်ပြီး တစ်ယောက် ပြန်ဆိုပြီး ကျော်ကြား နေဆဲပဲ ဆိုတာတွေ့ရပါတယ်။ ဒီသီချင်းရဲ့ တေးရေးဆရာက “ရေနံ့သာဝင်းမောင်” ပါ။ နောက်မှရောက်လာပြီး ပိုးပန်းနေသူ ကို မိန်းကလေးက ရည်းစားရှိတဲ့အကြောင်း “ကျွန်မမှာ ချစ်သူ ရှိတယ်” လို့ အားနာပါးနာနဲ့ ပြောလိုက်ပုံကို သိကုံးထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကုန်းဆောင်ခေတ် “ဗုံတော်သား”ကဗျာထဲက မိန်းကလေး ကလဲ “နှမလေးကိုယ်မအားတယ် ရဲစားနဲ့လေး” ဆိုပြီး သူ့မှာ ရည်ရွယ်ထားတဲ့သူရှိကြောင်း ပြောပါတယ်။ ဆရာ ရေနံ့သာ ဝင်းမောင်ရဲ့ သီချင်းထဲက မိန်းကလေးကလဲ “ကျွန်မမှာ ချစ်သူ ရှိတယ် ရှင်ငရဲကြီးလိမ့်မယ်” ဆိုပြီး သူ့မှာ ရည်ရွယ်ထားတဲ့ သူ ရှိကြောင်းပြောတာပါပဲ။ ကုန်းဆောင်ခေတ်က ရဲစား (ရည်းစား) ရဲ့ သက်ရောက်အဓိပ္ပာယ် ဘယ်လိုရှိမယ် မသိနိုင်ပေမဲ့ ဒီဘက်

ခေတ်မှာတော့ ‘ရည်းစား’ ဆိုတဲ့စကားထက် ‘ချစ်သူ’ ဆိုတဲ့ စကားက ပိုပြီးနူးညံ့ပါတယ်။ သိမ်မွေ့ပါတယ်။ သီချင်းထဲမှာ ရေးထားသလို “ကျွန်မမှာ ရည်းစားရှိတယ်” လို့ တည့်တိုး (ဒဲဒဲဒဲ) မပြောဘဲ အားနာပါးနာ သက်သက်ညှာညှာ ပြောချင်လို့ “ကျွန်မ မှာ ချစ်သူရှိတယ်” လို့ ပြောလိုက်ပုံရပါတယ်။ ‘ချစ်သူ’ ဆိုတဲ့ အသုံးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ၁၉၇၅ ခုနှစ်ဝန်းကျင်မှာ မင်းသားကြီး ဝင်းဦးရဲ့ “ချစ်သူရွေးမယ် ချစ်ဝဲလယ်” ဆိုတဲ့ ရုပ်ရှင်ကား နာမည်ကလဲ ထင်ရှားပါတယ်။

မင်းသား ညွန့်ဝင်းနဲ့ မင်းသမီးဝါဝါဝင်းရွှေတို့ ပါဝင်တဲ့ “ချစ်သူဝိုင်းဝိုင်းလည်” ဆိုတဲ့ ရုပ်ရှင်အမည်၊ ရေနံ့သာဝင်းမောင်ပဲ ခရီးတဲ့ “စိတ်ချပျံ့မောင်ရယ် အငြိမ့်သမမို့ ချစ်သူဝိုင်းဝိုင်းလည်” ဆိုတဲ့ သီချင်းတွေမှာပါတဲ့ ‘ချစ်သူ’ ကျတော့ ‘ရည်းစား’ လို့ အဓိပ္ပာယ်မရပြန်ပါဘူး။ ချစ်တဲ့သူ ဆိုတဲ့ ယေဘုယျအနက်ပါပဲ။ ကျွန်တော့်အတ္တမနောမတ္တိအရဆိုရင်တော့ ‘ချစ်သူ’ ကို ‘ရည်းစား’ ဆိုတဲ့ ဝိသေသအဓိပ္ပာယ်နဲ့ အသုံးပြုခဲ့တာ လွတ်လပ်ရေးရပြီး နောက်ပိုင်း ဒီဘက်ခေတ်မှ ဖြစ်လိမ့်မယ်လို့ ထင်မိပါတယ်။ အဲဒီ မတိုင်ခင်တော့ ‘ချစ်သူ’ ဟာ ‘ချစ်သောသူ’ ‘ချစ်တဲ့သူ’ ဆိုတဲ့ ယေဘုယျ အနက်ပဲ ရှိပါလိမ့်အုံးမယ်။ ဝတ္ထုတွေ၊ ကဗျာတွေကို မွေ့နှောက်ရှာဖွေမယ် ဆိုရင်တော့ ‘ချစ်သူ’ ကို ‘ရည်းစား’ ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်နဲ့ ဘယ်အချိန်မှာ အသုံးတွင်လာခဲ့သလဲ ဆိုတာ အဖြေ ရှာနိုင်လိမ့်မယ်ထင်ပါတယ်။

မျက်မှောက်ကာလမှာတော့ ‘ချစ်သူ’ ဆိုတဲ့စကားလုံးဟာ ‘ရည်းစား’ ဆိုတဲ့အဓိပ္ပာယ်ကိုပဲ ‘ရည်းစား’ ထက် ပိုပြီးသိမ်မွေ့တဲ့

စကားလုံးအနေနဲ့ အသုံးတွင်နေပါပြီ။ တစ်ယောက်ယောက်ကို မိတ်ဆက်တဲ့အခါ “သူက ကျွန်မရည်းစားပါ”လို့ ပြောတာထက်၊ “သူက ကျွန်မချစ်သူပါ”လို့ ပြောတာက ပိုပြီး ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ တဲ့ အယဉ်ဆုံးစကားလုံးလဲ ဖြစ်နေပါပြီ။ ဒါကြောင့် ‘ချစ်သူ’ ကို အများသုံးမြန်မာအဘိဓာန်တွေမှာ “ချစ်သူ၊ န- ၁၊ ချစ်သောသူ။ ၂၊ ရည်းစား။”လို့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပေးလိုက်ရင် ကျွန်တော့်လို ချစ်သူ ကို အမောတကော လိုက်ရှာနေစရာလိုမှာ မဟုတ်တော့ပါဘူး။

ဒါကြောင့် ဒီစာရဲ့အစမှာ ‘ချစ်သူ’ ရှာရ ကောင်းလားလို့ အပြစ်တင်မစောပါနဲ့ လို့ ကျွန်တော်ပြောခဲ့ပါတယ်။ အခု စာဖတ် ရင်းနဲ့ စာဖတ်သူတွေလဲ ချစ်သူရှာပုံတော်မှာ တဝဲလည်လည် ဖြစ်ခဲ့တယ်မဟုတ်ပါလား။ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် ကျွန်တော်တို့ ရှာကြည့် လိုက်တော့လဲ ချစ်သူကို တွေ့ခဲ့ကြပါပြီ။

၁၀ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၂၄

ဘာသာစကားအဘိဓာန် အက္ခရာဖလှယ်စနစ်များ

ဘာသာစကား လေ့လာသင်ယူမှုတွင် ‘ဘာသာစကား အဘိဓာန်’ များသည် မရှိမဖြစ် အထောက်အကူများဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာစကား လေ့လာသင်ယူသူများသည် မိမိတို့ လေ့လာ ဆည်းပူးရာ ဘာသာစကားနှင့် သက်ဆိုင်သောအဘိဓာန်များကို မဖြစ်မနေ လက်စွဲပြုရပါမည်။ ဘာသာစကားသင်ယူရာတွင် ဘာသာစကားအဘိဓာန်များကို ထိရောက်စွာ အသုံးမပြုနိုင်သရွေ့ ပြီးပြည့်စုံသောလေ့လာမှုအဆင့်သို့ ရောက်ရှိနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ဘာသာစကား အဘိဓာန်များကို ထိရောက်စွာ အသုံးပြုနိုင်ရန် အတွက် ကနဦးလိုအပ်ချက်တစ်ရပ်မှာ ဘာသာစကားအဘိဓာန် များ၏ အက္ခရာဖလှယ်စနစ်များကို သိရှိနားလည်ရန် ဖြစ်ပါသည်။

ဘာသာစကားအဘိဓာန်များတွင် တည်ပုဒ်စကားလုံးများ နှင့် အက္ခရာဖလှယ်ဖော်ပြထားသော စကားလုံးများကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ တည်ပုဒ်စကားလုံးများကို အက္ခရာဖလှယ်ဖော်ပြခြင်း ၏ အဓိက ရည်ရွယ်ချက် နှစ်ရပ်ရှိပါသည်။ ပထမ ရည်ရွယ်ချက် မှာ တည်ပုဒ်စကားလုံးများကို စံအသံထွက်အတိုင်း အနီးစပ်ဆုံး ရွတ်ဆိုနိုင်ရန်နှင့် ဒုတိယရည်ရွယ်ချက်မှာ စာအရေးအသားစနစ် အကျွမ်းမဝင်သော တည်ပုဒ်စကားလုံးများကို သိရှိ ရွတ်ဖတ်နိုင်ရန် တို့ဖြစ်ပါသည်။ ထို ရည်ရွယ်ချက် နှစ်စလုံး ပူးတွဲပါရှိခြင်းလည်း ရှိပါသည်။

ထိုရည်ရွယ်ချက်များကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် အဓိက အသုံးပြုသည့် နည်းလမ်းသုံးရပ်ရှိပါသည်။ ယင်းတို့မှာ-

- (၁) အက္ခရာတူဖလှယ်ခြင်း
- (၂) ရောမအက္ခရာဖလှယ်ခြင်း (Romanization)

(၃) သဒ္ဒါဗေဒအက္ခရာဖလှယ်ခြင်း (Phonetic Alphabet Transcription) တို့ ဖြစ်ပါသည်။

အက္ခရာဖလှယ်စနစ်အသီးသီးတွင် အဓိကအားဖြင့်ဘာသာစကားရှိ ဗျည်းအက္ခရာ၊ သရအက္ခရာတို့ကို အခြားဗျည်းအက္ခရာ၊ သရအက္ခရာတစ်မျိုးမျိုးဖြင့်ဖလှယ်ခြင်းဖြစ်ပြီး တက်ကျသံ(tone)၊ ဖိသံ (stress) ကဲ့သို့သော အသံသဘောတရားကို လိုအပ်ပါက သင်္ကေတ တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ပူးတွဲဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။

၁။ အက္ခရာတူဖလှယ်ခြင်း

ဘာသာစကားတစ်ခုရှိဝေါဟာရများသည် စာရေးအသားကို ဖတ်သည့်အရေးအသံထွက်နှင့် ပုံမှန်ပြောဆိုသည့် အပြောအသံထွက်တို့ ကွဲပြားနေသည့်အခါ အဘိဓာန်ပါ တည်ပုဒ်ဝေါဟာရ၏ အသံထွက်ကို ပုံမှန်ပြောဆိုသည့် စံအသံနှင့် အနီးစပ်ဆုံး အသံထွက်နိုင်ရန်အတွက် ယင်းဘာသာစကားရှိ အက္ခရာဖြင့်ပင် အက္ခရာတူချင်း ဖလှယ်ကာ ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ အက္ခရာတူဖလှယ်သည့်စနစ်ကို မြန်မာအဘိဓာန်များတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။ မြန်မာအဘိဓာန်အက္ခရာဖလှယ်စနစ် “ရေးတော့အမှန်ဖတ်တော့အသံ”ဟူသော ဘာသာစကား၏ သဘောသဘာဝသည် မည်သည့်ဘာသာစကားတွင်မဆို တွေ့ရှိနိုင်သည့် သဘောသဘာဝတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကားတွင် ဤသဘောသဘာဝကို ထင်ရှားစွာ တွေ့ရပါသည်။ “ရေးတော့အမှန် ဖတ်တော့အသံ” ဆိုသည်မှာ စာရေးရာတွင် သတ်မှတ်ထားသော စာလုံးပေါင်း သတ်ပုံစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းအတိုင်း မှန်အောင်ရေးရသော်လည်း အသံထွက်သည့်အခါ စကားသံသဘောသဘာဝအတိုင်း အသံထွက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာစာအဖွဲ့က ပြုစုထုတ်ဝေသော မြန်မာ